

Informator o egzaminie maturalnym

od **2008** roku

geografia

Warszawa 2007

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	5
II. Podstawy prawne egzaminu	7
III. Matura w pytaniach uczniów	9
IV. Struktura i forma egzaminu	15
V. Wymagania egzaminacyjne	17
VI. Przykładowe arkusze i schematy oceniania	33
a) Poziom podstawowy	35
b) Poziom rozszerzony	51

I. WSTĘP

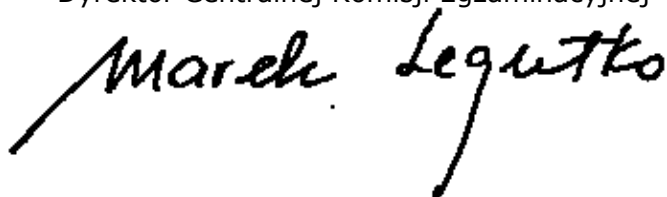
Standardy wymagań będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego ustalono w roku 2003. W tym samym roku opublikowano też informatory o egzaminie maturalnym zawierające opis zakresu egzaminu z danego przedmiotu (odnoszący się do standardów wymagań egzaminacyjnych), opis formy przeprowadzania i oceniania egzaminu (odnoszący się do zapisów rozporządzenia o ocenianiu i egzaminowaniu), a także przykłady zadań egzaminacyjnych. W związku ze zmianami rozporządzenia o ocenianiu i egzaminowaniu konieczna stała się aktualizacja odpowiednich zapisów w informatorach. Potrzeba aktualizacji wynikała też z doświadczeń zebranych podczas pierwszych edycji egzaminu maturalnego. We wrześniu 2006 roku ukazały się aneksy do informatorów zawierające niezbędne aktualizacje.

CKE podjęła inicjatywę wydania tekstu jednolitego informatorów z roku 2003, włączając wszystkie późniejsze aktualizacje. Dzięki temu każdy maturzysta może znaleźć wszystkie niezbędne i aktualne informacje o egzaminie maturalnym z danego przedmiotu, sięgając po jedną broszurę: **Informator o egzaminie maturalnym od roku 2008**. Podkreślić należy fakt, że informatory te opisują wymagania egzaminacyjne ustalone jeszcze w roku 2003, oraz że zawarto w nich opis formy egzaminu zgodny z prawem obowiązującym od 1 września 2007 roku. Forma przeprowadzenia egzaminu maturalnego od roku 2008 nie ulega zmianie w stosunku do matury w roku 2007.

Kierujemy do Państwa prośbę o uważne zapoznanie się z Informatorem, o staranne przeanalizowanie wymagań, jakie musi spełnić maturzysta wybierający dany przedmiot i wybierający dany poziom egzaminu. Od dojrzałego wyboru przedmiotu i poziomu egzaminu zależy sukces na maturze. Tylko dobrze zdany egzamin maturalny otwiera drogę na wymarzone studia. Pracownicy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych służą pomocą w wyjaśnieniu szczegółowych kwestii związanych z egzaminem opisanym w tym Informatorze. Na pewno można liczyć też na pomoc nauczycieli i dyrektorów szkół.

Życzymy wszystkim maturzystom i ich nauczycielom satysfakcji z dobrych wyborów i wysokich wyników na egzaminie maturalnym.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

II. PODSTAWY PRAWNE EGZAMINU

Podstawowym aktem prawnym wprowadzającym zewnętrzny system oceniania jest ustawa o systemie oświaty z 1991 roku wraz z późniejszymi zmianami (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami).

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów maturalnych są:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (DzU z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 października 1999 r. w sprawie wymagań, jakim powinni odpowiadać egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz warunków wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji egzaminatorów (DzU z 1999 r. Nr 93, poz.1071).

III. MATURA W PYTANIACH UCZNIÓW

1. Co mi daje egzamin maturalny?	Nowy egzamin maturalny zapewnia: a) jednolitość zadań i kryteriów oceniania w całym kraju, b) porównywalność wyników, c) obiektywizm oceniania (kodowane prace maturalne, oceniane przez zewnętrznych egzaminatorów), d) rzetelność oceniania (wszystkie oceny są weryfikowane) e) możliwość przyjęcia na uczelnię bez konieczności zdawania egzaminu wstępnego.
2. Jakie są podstawowe zasady egzaminu maturalnego od roku 2007?	1. Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w <i>Standardach wymagań egzaminacyjnych</i> . 2. Egzamin jest przeprowadzany dla absolwentów: a) liceów ogólnokształcących, b) liceów profilowanych, c) techników, d) uzupełniających liceów ogólnokształcących, e) techników uzupełniających. 3. Egzamin składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych. 4. Harmonogram przebiegu egzaminów ustala dyrektor CKE i ogłasza go na stronie internetowej CKE.
3. Jakie egzaminy trzeba obowiązkowo zdawać na maturze?	1. Obowiązkowe są egzaminy z: a) języka polskiego – w części ustnej i pisemnej, b) języka obcego nowożytnego – w części ustnej i pisemnej, c) przedmiotu wybranego przez zdającego (zdawanego tylko w części pisemnej) spośród następujących przedmiotów: biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, a od roku 2009 również filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna. d) od roku 2010 matematyka będzie przedmiotem obowiązkowym dla wszystkich zdających. 2. Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych w punkcie 1., zdają dodatkowo egzamin z języka ojczystego w części ustnej i pisemnej.
4. Z jakich przedmiotów dodatkowych można zdawać maturę?	Absolwent może zdawać w danej sesji egzamin maturalny z jednego, dwóch lub trzech przedmiotów dodatkowych: a) języka obcego nowożytnego, innego niż obowiązkowy – w części ustnej i pisemnej, b) języka kaszubskiego – tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach, c) w części pisemnej z przedmiotów wymienionych w odpowiedzi 1c na pytanie 3., jeżeli nie wybrał ich jako przedmiotów obowiązkowych, a także z informatyki, języka łacińskiego i kultury antycznej.

<p>5. Na jakim poziomie będzie można zdawać poszczególne egzaminy?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Egzaminy z przedmiotów obowiązkowych mogą być zdawane na poziomie podstawowym albo rozszerzonym z wyjątkiem części ustnej języka polskiego i języka mniejszości narodowej, które są zdawane na jednym poziomie, określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych. 2. Egzamin z przedmiotów dodatkowych jest zdawany na poziomie rozszerzonym. 3. Wyboru poziomu egzaminu z danego przedmiotu obowiązkowego zdający dokonuje w pisemnej deklaracji składanej przewodniczącemu szkolnego zespołu egzaminacyjnego na początku nauki w klasie maturalnej i potwierdzonej do 7 lutego roku, w którym przystępuje do egzaminu.
<p>6. Gdzie można zdawać maturę?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maturę zdaje się we własnej szkole. 2. W szczególnych wypadkach może zaistnieć konieczność zdawania części ustnej egzaminu z języków obcych poza własną szkołą (np. z powodu braku nauczycieli danego języka). 3. Zdający, którzy ukończyli szkołę w latach poprzednich, a ich szkoła została zlikwidowana lub przekształcona, są kierowani do szkoły lub ośrodka egzaminacyjnego wyznaczonego przez komisję okręgową.
<p>7. Kiedy można zdawać maturę?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maturę można zdawać raz w roku, w maju, według harmonogramu ustalonego przez dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. 2. Osoby, które z poważnych przyczyn zdrowotnych lub losowych nie mogą przystąpić do egzaminu maturalnego z jednego lub więcej przedmiotów w wyznaczonym terminie, mogą w dniu egzaminu złożyć do dyrektora OKE wnioski za pośrednictwem dyrektora szkoły o wyrażenie zgody na przystąpienie przez nich do egzaminu z danego przedmiotu lub przedmiotów w terminie dodatkowym w czerwcu.
<p>8. Jakie warunki muszą być zapewnione w sali egzaminacyjnej?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sala, w której jest przeprowadzany egzamin, musi spełniać warunki określone w przepisach bhp i przepisach ppoż. 2. Do sali egzaminacyjnej, w której jest przeprowadzana część pisemna egzaminu maturalnego, nie można wносить żadnych urządzeń telekomunikacyjnych ani korzystać z nich w tej sali, pod groźbą unieważnienia egzaminu. 3. Przy stoliku może siedzieć wyłącznie jeden zdający. 4. Na stolikach w trakcie pisania mogą znajdować się jedynie arkusze egzaminacyjne, przybory pomocnicze i pomoce dopuszczone przez dyrektora CKE. 5. Zdający chory lub niepełnosprawny w trakcie egzaminu może mieć na stoliku leki i inne pomoce medyczne przepisane przez lekarza lub konieczne ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. 6. Posiłki dla zdających i egzaminatorów mogą być dostępne jedynie na zewnątrz sali egzaminacyjnej poza czasem przeznaczonym na egzamin, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 5.

<p>9. Jak powinien być zorganizowany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. W skład zespołu przedmiotowego przeprowadzającego egzamin ustny wchodzi dwóch nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie może wchodzić nauczyciel uczący danego zdającego w klasie maturalnej. 2. W skład zespołu nadzorującego przebieg egzaminu pisemnego w danej sali wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie mogą wchodzić nauczyciele danego przedmiotu oraz wychowawca zdających. 3. Egzamin pisemny przebiega zgodnie z harmonogramem określonym przez dyrektora CKE. Szczegóły dotyczące pracy z arkuszem egzaminacyjnym z poszczególnych przedmiotów określa każdorazowo informacja zawarta w arkuszu egzaminacyjnym. 4. W czasie egzaminu pisemnego w sali egzaminacyjnej przebywają co najmniej trzej członkowie zespołu nadzorującego. 5. W czasie egzaminu zdający nie powinni opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu może zezwolić na opuszczenie sali tylko w szczególnie uzasadnionej sytuacji, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. 6. Członkowie zespołu nadzorującego przebieg egzaminu nie mogą udzielać wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować. 7. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania przebiegu egzaminu przewodniczący zespołu egzaminacyjnego przerywa egzamin danej osoby, prosi o opuszczenie sali egzaminacyjnej i unieważnia egzamin zdającego z danego przedmiotu. 8. Arkusze egzaminacyjne są zbierane po zakończeniu każdej części egzaminu.
<p>10. Jak sprawdzane są prace i ogłaszane wyniki matury?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poszczególne arkusze egzaminacyjne z każdego przedmiotu są sprawdzane i oceniane przez egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i wpisanych do ewidencji egzaminatorów. Każdy oceniony arkusz jest weryfikowany przez egzaminatora zwanego weryfikatorem. 2. Wynik egzaminu jest wyrażony w procentach. 3. Wynik egzaminu z dodatkowego przedmiotu nie ma wpływu na zdanie egzaminu, ale odnotowuje się go na świadectwie dojrzałości. 4. Komisja okręgowa sporządza listę osób zawierającą uzyskane przez te osoby wyniki i przesyła ją do szkoły wraz ze świadectwami dojrzałości.

<p>11. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za zdany?</p>	<p>Egzamin jest zdany, jeżeli zdający z każdego z trzech obowiązkowych przedmiotów (w przypadku języków zarówno w części ustnej, jak i pisemnej), uzyskał minimum 30% punktów możliwych do uzyskania za dany egzamin na zadeklarowanym poziomie. Zdający otrzymuje świadectwo dojrzałości i jego odpis wydane przez komisję okręgową.</p>
<p>12. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za niezdany?</p>	<p>Egzamin uważa się za niezdany jeżeli:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zdający z któregośkolwiek egzaminu obowiązkowego, w części ustnej lub pisemnej, otrzymał mniej niż 30% punktów możliwych do uzyskania na zadeklarowanym poziomie, b) w trakcie egzaminu stwierdzono, że zdający pracuje niesamodzielnie i jego egzamin został przerwany i unieważniony, c) w trakcie sprawdzania prac egzaminator stwierdził niesamodzielność rozwiązywania zadań egzaminacyjnych i unieważniono egzamin.
<p>13. Czy niezdanie ustnej części jednego ze zdawanych języków przerywa zdawanie dalszej części egzaminu?</p>	<p>Nie przerywa. Zdający przystępuje do kolejnych egzaminów we wcześniej ogłoszonych terminach.</p>
<p>14. Czy prace maturalne po sprawdzeniu będą do wglądu dla zdającego?</p>	<p>Na wniosek zdającego komisja okręgowa udostępnia zdającemu do wglądu sprawdzone arkusze, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora OKE.</p>
<p>15. Czy można powtarzać niezdany egzamin?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwent, który przystąpił do wszystkich egzaminów z przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej i nie zdał jednego egzaminu (ustnego lub pisemnego), może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu, na tym samym poziomie w sesji poprawkowej w sierpniu. 2. Absolwent, który nie zdał egzaminu z określonego przedmiotu obowiązkowego, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych przez 5 lat. 3. Po upływie 5 lat od daty pierwszego egzaminu absolwent, o którym mowa w pkt 2., zdaje powtórny egzamin w pełnym zakresie. 4. Przy powtórnym egzaminie z języka obcego lub obowiązkowego przedmiotu wybranego absolwent może wybrać odpowiednio inny język obcy lub inny przedmiot, o ile nie wybrał danego przedmiotu jako dodatkowego.
<p>16. Czy można poprawiać wynik uzyskany na egzaminie?</p>	<p>Absolwent, który chce podwyższyć wynik egzaminu z jednego lub kilku przedmiotów, ma prawo przystąpić ponownie do egzaminu w kolejnych latach.</p>
<p>17. Czy można zdawać inne przedmioty dodatkowe?</p>	<p>Absolwent ma prawo zdawać egzaminy z kolejnych przedmiotów dodatkowych. Wyniki tych egzaminów odnotowywane są w aneksie do świadectwa dojrzałości.</p>

<p>18. Kto może być zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych są zwolnieni z egzaminu z danego przedmiotu. 2. Laureatom i finalistom olimpiad uprawnienie wymienione w pkt 1. przysługuje także wtedy, gdy przedmiot nie był objęty szkolnym planem nauczania danej szkoły. 3. Osoba zwolniona z egzaminu będzie miała na świadectwie dojrzałości w rubryce danego przedmiotu wpisaną informację o równoważności zwolnienia z uzyskaniem 100% punktów na poziomie rozszerzonym oraz o uzyskanym na olimpiadzie tytule.
<p>19. Jaki wpływ na świadectwo maturalne będą miały oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej?</p>	<p>Oceny uzyskane w szkole ponadgimnazjalnej znajdują się na świadectwie ukończenia szkoły, natomiast na świadectwie dojrzałości są zamieszczone tylko wyniki egzaminów maturalnych i wyniki olimpiady, o ile będą podstawą zwolnienia z danego egzaminu.</p>
<p>20. Czy zdawanie matury jest konieczne, aby ukończyć szkołę?</p>	<p>Można ukończyć szkołę i nie przystąpić do matury, ponieważ nie jest ona egzaminem obowiązkowym. Jedynie te osoby, które będą chciały kontynuować naukę w wyższej uczelni, muszą zdać egzamin maturalny. Podobnie do niektórych szkół policealnych nie wystarczy świadectwo ukończenia szkoły, ale jest wymagane świadectwo dojrzałości.</p>
<p>21. Na jakich zasadach zdają egzamin absolwenci niepełnosprawni?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci niepełnosprawni lub niesprawni czasowo przystępują do egzaminu w powszechnie obowiązujących terminach i według obowiązujących wymagań egzaminacyjnych, w warunkach i w formie dostosowanych do rodzaju niesprawności. 2. Za zapewnienie warunków i formy przeprowadzania egzaminu odpowiednich do możliwości zdających o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiada dyrektor szkoły.
<p>22. Czy osoby z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać inne zadania niż pozostali zdający?</p>	<p>Na poziomie maturalnym dla osób dyslektycznych nie przewiduje się różnicowania arkuszy ani wydłużenia czasu ich rozwiązywania. Możliwe jest jedynie zastosowanie odrębnych kryteriów oceniania prac pisemnych.</p>
<p>23. W jakich sytuacjach można złożyć odwołanie od egzaminu?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeżeli w trakcie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie były przestrzegane przepisy dotyczące jego przeprowadzenia, absolwent może w terminie 2 dni od daty egzaminu zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej. 2. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty ich otrzymania. 3. Rozstrzygnięcia dyrektora komisji okręgowej są ostateczne. 4. Nie przysługuje odwołanie od wyniku egzaminu.

<p>24. Jaka będzie matura absolwentów szkół z ojczystym językiem mniejszości narodowych?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowych mogą zdawać na egzaminie przedmiot lub przedmioty w języku polskim lub odpowiednio w języku danej mniejszości narodowej. Wyboru języka, w którym będzie zdawany przedmiot, absolwent dokonuje wraz z deklaracją wyboru przedmiotu, o której mowa w pytaniu 5. 2. Absolwenci szkół z językiem wykładowym mniejszości narodowych, którzy zdecydują się pisać maturę w języku ojczystym, otrzymają te same arkusze egzaminacyjne co pozostali uczniowie.
<p>25. Czy matura zapewni dostanie się na wybrany kierunek studiów?</p>	<p>Matura nie daje gwarancji automatycznego dostania się na studia. Warunki rekrutacji na daną uczelnię ustala senat tej uczelni. Ustawa o szkolnictwie wyższym zastrzega, że uczelnie nie będą organizować egzaminów wstępnych dublujących maturę. To znaczy, jeżeli kandydat na studia zdał na maturze egzamin z wymaganego na dany wydział przedmiotu, to jego wynik z egzaminu maturalnego będzie brany pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym.</p>

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z geografii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z geografii wybranej jako przedmiot obowiązkowy

Geografia jako przedmiot obowiązkowy może być zdawana na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji składanej do dyrektora szkoły.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych na podstawie barwnej, szczegółowej mapy oraz innych pomocniczych materiałów źródłowych np.: mapy przeglądowej, planu, tekstu, fotografii, tabeli statystycznej, schematu, wykresu, profilu, przekroju. Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań określonych dla poziomu podstawowego.
2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych z wykorzystaniem różnorodnych materiałów źródłowych, w tym barwnej mapy szczegółowej, z uwzględnieniem różnych skal przestrzennych i czasowych. Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Opis egzaminu z geografii wybranej jako przedmiot dodatkowy

Geografia jako przedmiot wybrany dodatkowo jest zdawana na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych z wykorzystaniem różnorodnych materiałów źródłowych, w tym barwnej mapy szczegółowej, z uwzględnieniem różnych skal przestrzennych i czasowych. Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenianiu.
5. Zdający zdał egzamin maturalny z geografii, jeżeli z przedmiotu obowiązkowego na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania na danym poziomie.
6. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
7. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
8. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

A. Standardy wymagań egzaminacyjnych

Standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego z geografii, obejmują trzy obszary:

- I. Wiadomości i rozumienie
- II. Korzystanie z informacji
- III. Tworzenie informacji.

W ramach każdego obszaru cyframi arabskimi i literami oznaczono poszczególne standardy wynikające z *Podstawy programowej*.

Przedstawiają one:

- zakres treści nauczania, na podstawie których może być podczas egzaminu sprawdzany stopień opanowania określonej w standardzie umiejętności,
- rodzaje informacji do wykorzystywania,
- typy i rodzaje informacji do tworzenia.

Schemat ten dotyczy poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Przedstawione poniżej standardy wymagań egzaminacyjnych są dosłownym przeniesieniem fragmentu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów.

Standardy wymagań egzaminacyjnych

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna fakty, rozumie i stosuje pojęcia, prawidłowości i teorie oraz przedstawia i wyjaśnia zdarzenia, zjawiska i procesy:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<ol style="list-style-type: none"> 1) funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w czasie i przestrzeni, równowaga ekologiczna, 2) funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek-przyroda-gospodarka, 3) typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa, 4) przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi, 5) problemy demograficzne społeczeństw, 6) współczesne migracje ludności, 7) procesy przekształcania sieci osadniczej, 8) przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne świata, takie jak:	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) metody badań geograficznych, 2) system przyrodniczy Ziemi, 3) system społeczno-gospodarczy świata:<ol style="list-style-type: none"> a) ludność, b) gospodarcza działalność człowieka i współczesne tendencje gospodarki światowej, c) rozwój społeczno-gospodarczy, d) wybrane zagadnienia geografii politycznej (w tym elektorальной), 4) relacje człowiek a środowisko:<ol style="list-style-type: none"> a) zmiany tych relacji na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmiany poglądów na temat tych relacji, b) globalne i regionalne problemy

<p>modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja,</p> <p>9) konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne; procesy przechodzenia od izolacji do integracji; zagadnienia współpracy między społecznościami; procesy integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski),</p> <p>10) możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno-ekonomicznych i kulturowych.</p>	<p>środowiskowe, przykłady międzynarodowej i regionalnej współpracy w ich rozwiązywaniu,</p> <p>c) geograficzne uwarunkowania stanu zdrowotnego ludności na wybranych przykładach.</p>
---	--

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający wykorzystuje i przetwarza informacje:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) odczytuje, selekcjonuje, porównuje, interpretuje, grupuje informacje według określonych kryteriów,</p> <p>2) wskazuje możliwości zastosowania informacji geograficznych w celu rozwiązywania zadań praktycznych,</p> <p>3) przedstawia zjawiska, procesy i zależności na przykładzie wskazanego obszaru, korzystając z podanych źródeł informacji geograficznych.</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <p>1) pozyskuje informacje geograficzne:</p> <p>a) planuje tok postępowania określającego sposób pozyskania informacji,</p> <p>b) ocenia wiarygodność i przydatność informacji z różnych źródeł,</p> <p>c) klasyfikuje informacje,</p> <p>d) prognozuje na podstawie informacji,</p> <p>e) abstrahuje w oparciu o informacje,</p> <p>f) przetwarza informacje,</p> <p>2) uogólnia treści geograficzne,</p> <p>3) określa relacje między sferami Ziemi, ich zależności od czynników zewnętrznych i wewnętrznych.</p>

III. TWORZENIE INFORMACJI

Zdający charakteryzuje, ocenia i rozwiązuje problemy w różnych skalach przestrzennych i czasowych:

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
<p>1) przedstawia na wybranych przykładach przestrzenne powiązania i zależności w systemie człowiek–przyroda–gospodarka,</p> <p>2) charakteryzuje na przykładach wybranych obszarów problemy istniejące w środowisku geograficznym,</p> <p>3) proponuje rozwiązania problemów istniejących w środowisku geograficznym w różnych skalach w znanych sytuacjach.</p>	<p>jak na poziomie podstawowym oraz:</p> <p>1) formułuje wnioski dotyczące powiązań i zależności w systemie człowiek–przyroda–gospodarka w skalach od lokalnej do globalnej,</p> <p>2) ocenia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym wraz z rozwojem społeczno–gospodarczym,</p> <p>3) proponuje rozwiązania problemów istniejących w środowisku geograficznym zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy międzynarodowej.</p>

B. Opis wymagań egzaminacyjnych

Z zapisów ustawowych wynika, że informator powinien zawierać szczegółowy opis zakresu egzaminu. Standardy, będące dostateczną wskazówką dla konstruktorów arkuszy egzaminacyjnych, mogą być, naszym zdaniem, niewystarczającą wskazówką dla osób przygotowujących się do egzaminu maturalnego. Dlatego przygotowaliśmy opis wymagań egzaminacyjnych, który uszczegółowia zakres treści oraz rodzaje informacji wykorzystywanych bądź tworzonych w ramach danego standardu, oddzielnie dla każdego obszaru standardów.

Schemat ten dotyczy poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Poniżej prezentujemy szczegółowy opis wymagań egzaminacyjnych z geografii.

Wymagania egzaminacyjne dla poziomu podstawowego

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna fakty, rozumie i stosuje pojęcia, prawidłowości i teorie oraz przedstawia i wyjaśnia zdarzenia, zjawiska i procesy:

Standard	Opis wymagań Zdający potrafi:
1) funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi – zjawiska, procesy, wzajemne zależności, zmienność środowiska w czasie i przestrzeni, równowaga ekologiczna,	<ol style="list-style-type: none"> 1) wyróżnić poszczególne elementy przyrodniczego systemu Ziemi (geosfery oraz ich składowe), określić ich cechy, 2) przedstawić wpływ kształtu i ruchów Ziemi na funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi, 3) przedstawić i wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie środowiska przyrodniczego, 4) wskazać przykłady wzajemnych relacji między elementami środowiska przyrodniczego, 5) wykazać się znajomością procesów geologicznych wewnętrznych i zewnętrznych kształtujących powierzchnię lądów i dna oceanicznego, 6) wykazać się znajomością cech podstawowych form ukształtowania powierzchni Ziemi, 7) scharakteryzować ukształtowanie powierzchni kontynentów i wybranych obszarów, w tym Polski, 8) wykazać się znajomością podstawowych elementów budowy geologicznej (głównych rodzajów skał i ich wzajemnego ułożenia – struktur tektonicznych), 9) przedstawić przykłady wpływu budowy geologicznej i działalności procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni, 10) wykazać się znajomością zjawisk meteorologicznych, procesów pogodotwórczych i klimatotwórczych, 11) przedstawić charakterystyczne zmiany pogody, np. w czasie przemieszczania się frontów atmosferycznych, 12) wskazać przyczyny i konsekwencje zmienności pogody, 13) wykazać się znajomością podstawowych zasad prognozowania pogody, 14) przedstawić przykłady wpływu pogody na warunki życia i działalność człowieka, 15) wykazać wpływ czynników geograficznych na przebieg procesów klimatotwórczych,

	<ol style="list-style-type: none"> 16) przedstawić i wyjaśnić cechy klimatów strefowych i astrefowych z uwzględnieniem klimatu Polski, 17) przedstawić obszar występowania (zasięg) stref klimatycznych i głównych typów klimatu, 18) przedstawić przykłady wpływu klimatu na przebieg procesów rzeźbotwórczych, gleby, roślinność, świat zwierzęcy, 19) przedstawić procesy krążenia wody w przyrodzie, 20) przedstawić elementy hydrosfery (oceany i morza, rodzaje wód lądowych – powierzchniowych i podziemnych) i zróżnicowanie ich zasobów, 21) przedstawić i wyjaśnić zróżnicowanie fizycznogeograficzne oceanów i mórz ze szczególnym uwzględnieniem Morza Bałtyckiego, 22) wykazać się ogólną znajomością cech sieci wodnej kontynentów i Polski oraz wyjaśnić zróżnicowanie tej sieci, 23) wykazać się znajomością cech i warunków powstawania oraz rozmieszczenia lodowców, 24) wykazać się znajomością geograficznych uwarunkowań zróżnicowania gleb i świata organicznego, 25) przedstawić rozmieszczenie i cechy głównych zbiorowisk roślinnych w powiązaniu z warunkami środowiska, 26) wykazać się znajomością zjawisk geologicznych, atmosferycznych, hydrologicznych i biologicznych wywołujących klęski żywiołowe, 27) wskazać obszary występowania, scharakteryzować zagrożenia oraz przyczyny i konsekwencje klęsk żywiołowych, 28) podać przykłady konsekwencji zakłócenia równowagi ekologicznej w wyniku procesów naturalnych i działalności człowieka,
<p>2) funkcjonalne i przestrzenne powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawić wpływ środowiska przyrodniczego na życie i działalność człowieka, 2) przedstawić relacje człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego, 3) wykazać wpływ czynników politycznych, gospodarczych i kulturowych na życie i działalność człowieka, 4) wykazać wpływ występowania zasobów naturalnych na działalność gospodarczą człowieka, 5) przedstawić konsekwencje pozyskiwania i wykorzystywania zasobów naturalnych, 6) scharakteryzować przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody, w tym wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, 7) przedstawić konsekwencje ingerencji człowieka w system przyrodniczy Ziemi ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych, 8) przedstawić na przykładzie Polski rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska,
<p>3) typy gospodarowania w środowisku i ich następstwa,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawić i wyjaśnić zróżnicowanie sposobów gospodarowania w rolnictwie w Polsce i na świecie, 2) wykazać wpływ działalności rolniczej na środowisko, 3) scharakteryzować gospodarcze wykorzystanie zasobów oceanów,

	<ol style="list-style-type: none"> 4) przedstawić zróżnicowanie gospodarowania zasobami leśnymi na świecie oraz jego skutki, 5) wykazać się znajomością uwarunkowań rozmieszczenia i rozwoju przemysłu wydobywczego i przetwórczego, z uwzględnieniem przykładów z obszaru Polski, 6) przedstawić konsekwencje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze działalności przemysłowej, 7) przedstawić uwarunkowania i konsekwencje rozwoju transportu oraz innych usług w Polsce i na świecie, 8) przedstawić przykłady obszarów o różnym sposobie zagospodarowania, 9) wyjaśnić przyczyny zróżnicowania zagospodarowania różnych regionów świata,
4) przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi,	<ol style="list-style-type: none"> 1) scharakteryzować zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i na świecie, 2) wykazać wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce i na świecie, 3) przedstawić przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce i na świecie, 4) przedstawić konsekwencje ekologiczne i społeczno-gospodarcze dużej koncentracji ludności,
5) problemy demograficzne społeczeństw,	<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawić zmiany tempa wzrostu liczby ludności Polski i świata, jego regionalne zróżnicowanie; wskazać przyczyny i konsekwencje tych zmian, 2) wyjaśnić najistotniejsze założenia teorii (modelu) cyklu demograficznego, 3) scharakteryzować i wyjaśnić struktury płci i wieku społeczeństw w różnych fazach cyklu demograficznego oraz przedstawić ich konsekwencje, 4) wykazać się znajomością dysproporcji w zakresie ruchu naturalnego, struktury biologicznej i społecznej ludności w Polsce i na świecie, 5) wykazać się znajomością uwarunkowań i konsekwencji zróżnicowania struktury zatrudnienia w Polsce i na świecie, 6) przedstawić problem bezrobocia w Polsce i na świecie oraz jego przyczyny i skutki,
6) współczesne migracje ludności,	<ol style="list-style-type: none"> 1) sklasyfikować migracje według różnych kryteriów, 2) scharakteryzować przykłady współczesnych migracji zewnętrznych na świecie, 3) przedstawić główne kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej oraz ich przyczyny i konsekwencje, 4) scharakteryzować specyfikę aktualnych migracji wewnętrznych w Polsce, 5) przedstawić przyczyny i skutki wielkich migracji na świecie,
7) procesy przekształcania sieci osadniczej,	<ol style="list-style-type: none"> 1) wyjaśnić wpływ czynników przyrodniczych i antropogenicznych na kształtowanie się sieci osadniczej (miejskiej i wiejskiej), 2) wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce i na świecie, 3) wykazać się znajomością typów zespołów miejskich, 4) przedstawić cechy fizjonomiczne miast, typowych dla różnych regionów świata,

	<p>5) przedstawić pozytywne i negatywne skutki urbanizacji,</p> <p>6) przedstawić główne cechy sieci osadniczej Polski, uwzględniając uwarunkowania jej rozwoju,</p>
<p>8) przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne świata; modernizacja, restrukturyzacja, globalizacja,</p>	<p>1) wykazać się znajomością współczesnej mapy politycznej świata oraz mapy administracyjnej Polski,</p> <p>2) scharakteryzować zmiany polityczne na świecie po 1989 r. oraz ich następstwa, ze szczególnym uwzględnieniem Europy,</p> <p>3) przedstawić cechy gospodarki krajów na różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego,</p> <p>4) przedstawić konsekwencje dysproporcji gospodarczych i społecznych między krajami (regionami) na różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym konflikt „bogata Północ”-„biedne Południe”,</p> <p>5) przedstawić zmiany zachodzące w gospodarce w Polsce i na świecie spowodowane jej restrukturyzacją i modernizacją,</p> <p>6) przedstawić współczesne przemiany w światowej i w polskiej energetyce, w tym wykorzystanie alternatywnych źródeł energii,</p> <p>7) wykazać się znajomością przejawów globalizacji w wymiarze politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturowym,</p> <p>8) przedstawić wpływ globalizacji na światową gospodarkę, poszczególne państwa, narody, pojedynczych obywateli,</p>
<p>9) konflikty zbrojne i inne zagrożenia społeczno-ekonomiczne; procesy przechodzenia od izolacji do integracji; współpraca między społecznościami; procesy integracji i dezintegracji w Europie (ze szczególnym uwzględnieniem roli Polski),</p>	<p>1) wykazać się znajomością przyczyn i następstw konfliktów i napięć na świecie oraz wskazać obszary ich występowania,</p> <p>2) przedstawić niebezpieczeństwa wynikające z terroryzmu i innych zagrożeń społeczno-ekonomicznych dla społeczeństw na świecie,</p> <p>3) scharakteryzować przykłady międzynarodowych działań w rozwiązywaniu i zapobieganiu konfliktom zbrojnym i innym zagrożeniom społeczno-ekonomicznym, z uwzględnieniem udziału Polski,</p> <p>4) przedstawić przykłady i przyczyny izolacji państw na świecie oraz konsekwencje polityczne, społeczne i ekonomiczne tego zjawiska,</p> <p>5) przedstawić główne ugrupowania integracyjne na świecie,</p> <p>6) scharakteryzować w różnych aspektach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1990 r.,</p> <p>7) wykazać się znajomością udziału Polski w procesach integracyjnych w Europie,</p>
<p>10) możliwości rozwoju turystyki i rekreacji wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, społeczno – ekonomicznych i kulturowych.</p>	<p>1) scharakteryzować cele i motywy ruchu turystycznego we współczesnym świecie,</p> <p>2) wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju turystyki na świecie,</p> <p>3) scharakteryzować cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego w Polsce i na świecie,</p> <p>4) przedstawić przyrodnicze i antropogeniczne walory turystyczne Polski,</p> <p>5) wykazać atrakcyjność turystyczną różnych regionów Polski, Europy i świata,</p> <p>6) przedstawić ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze konsekwencje rozwoju turystyki.</p>

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający wykorzystuje i przetwarza informacje:

Standard	Opis wymagań Zdający potrafi:
1) odczytuje, selekcjonuje, porównuje, interpretuje, grupuje informacje według określonych kryteriów,	<ol style="list-style-type: none"> 1) odczytać i podać informacje geograficzne zapisane w różnej postaci, np. mapy ogólnogeograficznej i tematycznej, tekstu, danych liczbowych, wykresu, diagramu, schematu, rysunku schematycznego, fotografii, 2) rozpoznać obiekty, zjawiska, procesy - przedstawione w różnej postaci w źródle informacji geograficznej, 3) selekcjonować, czyli wybierać potrzebne informacje, istotne dla danego zagadnienia, 4) porównać, czyli wskazać podobieństwa i różnice między przedstawionymi w źródle informacji: obiektami, obszarami, zdarzeniami, zjawiskami, procesami, 5) interpretować odczytane informacje, czyli objaśnić, przedstawić je swoimi słowami, 6) na podstawie dostarczonej informacji i/lub własnej wiedzy uzupełnić źródło informacji (np. rysunek), 7) grupować, czyli - stosując podane kryteria - zaliczyć obiekty, zdarzenia, zjawiska, procesy do grup, 8) przetworzyć informacje, czyli przedstawić je w innej formie niż zostały podane, np. narysować wykres na podstawie danych liczbowych,
2) wskazuje możliwości zastosowania informacji geograficznych w celu rozwiązywania zadań praktycznych,	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykorzystać mapy i inne źródła informacji geograficznej do wykonywania pomiarów, 2) wykorzystać własną wiedzę geograficzną, mapy i inne źródła informacji geograficznej do wykonywania prostych obliczeń:<ol style="list-style-type: none"> a) matematyczno-geograficznych (np. odległości, wysokości względnej i bezwzględnej, temperatury), b) astronomiczno- geograficznych (np. rachuby czasu), c) w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej (np. mierników demograficznych, wskaźników gospodarczych), 3) wykorzystać mapy i wyniki obserwacji astronomicznych do określania położenia obiektów w przestrzeni, 4) wykorzystać różne źródła informacji do przewidywania zmian w środowisku geograficznym np. zmian pogody na podstawie analizy mapy synoptycznej, zdjęcia satelitarne, wyników obserwacji meteorologicznych, 5) wykorzystać własną wiedzę, mapy i inne źródła informacji geograficznej do projektowania działań (np. zagospodarowania danego obszaru, lokalizacji obiektów, tras wycieczek, podróży),
3) przedstawia zjawiska, procesy i zależności na przykładzie wskazanego obszaru, korzystając z podanych źródeł informacji geograficznych.	<ol style="list-style-type: none"> 1) wykorzystać podane informacje o danym obszarze oraz własną wiedzę do przedstawienia:<ol style="list-style-type: none"> a) charakterystycznych cech wskazanego obszaru oraz obiektów, które na nim występują, b) przyczyn, przebiegu oraz skutków zjawisk i procesów, które zachodzą na wskazanym obszarze, c) zależności między zdarzeniami, zjawiskami, procesami, które zachodzą na wskazanym obszarze,

	2) dokonywać uogólnień na podstawie szczegółowych informacji o obiektach, zdarzeniach, zjawiskach i procesach, które występują na wskazanym obszarze.
--	---

III. TWORZENIE INFORMACJI

Zdający charakteryzuje, ocenia i rozwiązuje problemy w różnych skalach przestrzennych i czasowych:

Standard	Opis wymagań Zdający potrafi:
1) przedstawia na wybranych przykładach przestrzenne powiązania i zależności w systemie człowiek–przyroda–gospodarka,	<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawić przykłady powiązań w systemie człowiek–przyroda–gospodarka, istniejących na wskazanym obszarze, 2) dobrać odpowiedni przykład ilustrujący przestrzenne powiązania i/lub zależności przyczynowo-skutkowe w systemie człowiek–przyroda–gospodarka, 3) prawidłowo przedstawić te powiązania, np. w postaci opisu lub modelu przyczynowo-skutkowego, 4) ocenić wpływ środowiska przyrodniczego na warunki życia i działalność człowieka, 5) ocenić według podanych lub innych logicznych kryteriów przebieg oraz konsekwencje zdarzeń, zjawisk, procesów przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i politycznych zachodzących w środowisku geograficznym,
2) charakteryzuje na przykładach wybranych obszarów problemy istniejące w środowisku geograficznym,	<p>na podstawie dostarczonej informacji i/lub własnej wiedzy dostrzec i przedstawić problemy natury przyrodniczej, ekologicznej, gospodarczej, społecznej, politycznej, kulturowej, czyli:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) sformułować je oraz podać ich cechy, b) wskazać ich przyczyny, c) wskazać i ocenić ich następstwa, <p>przedstawić działania mające na celu ich rozwiązanie,</p>
3) proponuje rozwiązania problemów istniejących w środowisku geograficznym w różnych skalach w znanych sytuacjach.	<ol style="list-style-type: none"> 1) na podstawie własnej wiedzy lub dostarczonej informacji podać i uzasadnić propozycje rozwiązania problemów, 2) uwzględnić w propozycjach rozwiązań specyfikę problemów wynikającą ze skali przestrzennej i czasowej, 3) ocenić możliwości działań mających na celu rozwiązanie problemów.

Wymagania egzaminacyjne dla poziomu rozszerzonego

Wymagania egzaminacyjne dla poziomu rozszerzonego obejmują również przedstawiony wcześniej zakres wymagań dla poziomu podstawowego.

I. WIADOMOŚCI I ROZUMIENIE

Zdający zna fakty, rozumie i stosuje pojęcia, prawidłowości i teorie oraz przedstawia i wyjaśnia zdarzenia, zjawiska i procesy:

Standard	Opis wymagań Zdający potrafi:
1) metody badań geograficznych,	1) przedstawić bezpośrednio i pośrednio metody zbierania informacji, 2) wykazać się znajomością metod prezentacji informacji geograficznej, np. kartograficznych,
2) system przyrodniczy Ziemi,	1) przedstawić w zarysie powstanie i budowę Wszechświata, 2) przedstawić i wyjaśnić budowę Układu Słonecznego, 3) przedstawić najistotniejsze założenia teorii heliocentrycznej, porównać teorie kosmologiczne Ptolemeusza i Kopernika, 4) porównać budowę Ziemi i innych planet grupy ziemskiej oraz planet olbrzymich, 5) scharakteryzować powstanie, kształt, rozmiary i ruchy Ziemi oraz ich następstwa bezpośrednio i pośrednio, 6) przedstawić i wyjaśnić sferyczne zróżnicowanie budowy Ziemi, 7) wykazać wpływ promieniowania kosmicznego, promieniowania słonecznego oraz grawitacyjnego oddziaływania ciał niebieskich na funkcjonowanie systemu przyrodniczego Ziemi, 8) przedstawić i wyjaśnić zróżnicowanie oświetlenia Ziemi wraz ze zmianą szerokości geograficznej oraz pory dnia i roku, 9) wykazać się znajomością przyrodniczych i pozaprzyrodniczych następstw zróżnicowania oświetlenia Ziemi, 10) wykazać się znajomością astronomicznych podstaw orientacji na Ziemi i rachuby czasu, 11) przedstawić współzależności między elementami systemu przyrodniczego Ziemi, 12) przedstawić Ziemię jako przyrodniczy system otwarty, 13) przedstawić i wyjaśnić budowę wnętrza Ziemi ze szczególnym uwzględnieniem litosfery, 14) wykazać się znajomością rozmieszczenia głównych płyt litosfery oraz cech ich ruchów, 15) wyjaśnić przyczyny i przedstawić konsekwencje ruchu płyt litosfery, 16) scharakteryzować i wyjaśnić przebieg oraz skutki zjawisk i procesów geologicznych wewnętrznych, wyjaśnić ich występowanie, 17) przedstawić i wyjaśnić zróżnicowanie przebiegu procesów geologicznych zewnętrznych i ich efektów rzeźbotwórczych, z uwzględnieniem przykładów z Polski, 18) wykazać się znajomością ogólnej budowy geologicznej kontynentów i oceanów (głównych jednostek

	<p>morfostrukturalnych – platform i obszarów fałdowań na lądach oraz basenów, grzbietów i rowów oceanicznych),</p> <p>19) przedstawić i wyjaśnić powstanie podstawowych struktur tektonicznych (intruzji, deformacji ciągłych i nieciągłych),</p> <p>20) wykazać się znajomością genezy i cech pospolitych minerałów i skał oraz możliwości ich zastosowania, ze szczególnym uwzględnieniem skał i minerałów złożowych w Polsce,</p> <p>21) przedstawić cechy, rozmieszczenie oraz wyjaśnić powstanie wielkich form ukształtowania powierzchni lądów i dna oceanicznego,</p> <p>22) przedstawić i wyjaśnić ukształtowanie powierzchni Polski oraz jej budowę geologiczną,</p> <p>23) wykazać się znajomością zasad podziału dziejów Ziemi na ery i okresy, zasad ustalania wieku bezwzględnego i względnego skał oraz wydarzeń geologicznych,</p> <p>24) wykazać się znajomością ważniejszych wydarzeń geologicznych w dziejach Ziemi (ich chronologią, zasięgiem przestrzennym), ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Polski,</p> <p>25) przedstawić ważniejsze etapy kształtowania się atmosfery, hydrosfery i biosfery w dziejach Ziemi,</p> <p>26) przedstawić i wyjaśnić skład i budowę atmosfery ziemskiej,</p> <p>27) wykazać się znajomością procesów klimatotwórczych i zależności ich przebiegu od czynników geograficznych,</p> <p>28) przedstawić i wyjaśnić różnicowanie klimatyczne Ziemi oraz wykazać przyrodnicze konsekwencje różnicowania klimatycznego,</p> <p>29) przedstawić i wyjaśnić cechy klimatu Polski oraz jego różnicowanie regionalne,</p> <p>30) przedstawić i wyjaśnić rozmieszczenie zasobów wodnych na Ziemi,</p> <p>31) wykazać się znajomością właściwości chemicznych i fizycznych wód oceanicznych oraz ich przestrzennego różnicowania,</p> <p>32) wyjaśnić przestrzenne różnicowanie zasolenia i temperatury wód morskich i oceanicznych,</p> <p>33) przedstawić i wyjaśnić ruchy wód mórz i oceanów,</p> <p>34) wykazać wpływ oceanów na funkcjonowanie pozostałych elementów środowiska przyrodniczego,</p> <p>35) przedstawić i wyjaśnić prawidłowości regionalnego różnicowania bilansu wodnego na lądach,</p> <p>36) wykazać się znajomością genezy, rozmieszczenia, cech wód na lądach: wód podziemnych, rzek, jezior, bagien, lodowców,</p> <p>37) wyjaśnić różnicowanie sieci wodnej lądów,</p> <p>38) wykazać wpływ wód na lądach na funkcjonowanie innych elementów środowiska przyrodniczego,</p> <p>39) przedstawić związki między elementami hydrosfery a warunkami życia i działalnością człowieka,</p> <p>40) scharakteryzować wody podziemne i powierzchniowe w Polsce,</p> <p>41) przedstawić procesy glebotwórcze i ich przebieg w zależności od wpływu czynników geograficznych,</p>
--	--

	<p>42) scharakteryzować genetyczne typy gleb, wyjaśnić ich powstanie,</p> <p>43) scharakteryzować rozmieszczenie głównych typów genetycznych gleb na Ziemi,</p> <p>44) określić walory użytkowe głównych typów genetycznych gleb, wskazać obszary występowania gleb o największych walorach użytkowych,</p> <p>45) scharakteryzować gleby występujące w Polsce pod względem genetycznym i walorów użytkowych, przedstawić ich rozmieszczenie,</p> <p>46) wykazać się znajomością strefowego i astrefowego zróżnicowania szaty roślinnej (cech głównych zbiorowisk roślinnych),</p> <p>47) wykazać się znajomością zróżnicowania szaty roślinnej w Polsce,</p> <p>48) wykazać się znajomością rozmieszczenia głównych zbiorowisk leśnych w Polsce,</p> <p>49) wyjaśnić strefowe, astrefowe (piętrowe) zróżnicowanie szaty roślinnej,</p> <p>50) wykazać się znajomością prawidłowości zróżnicowania świata zwierzęcego w zależności od warunków geograficznych,</p> <p>51) scharakteryzować strefowe i astrefowe zróżnicowanie środowiska przyrodniczego na Ziemi,</p> <p>52) przedstawić i wyjaśnić cechy środowiska w obrębie danej strefy uwzględniając wzajemne powiązania elementów środowiska,</p> <p>53) podać przykłady środowisk astrefowych i ich występowania, scharakteryzować ich funkcjonowanie,</p> <p>54) scharakteryzować środowisko przyrodnicze Polski i jego regionalne zróżnicowanie, wskazać kryteria wydzielenia krain fizycznogeograficznych w Polsce,</p> <p>55) wyjaśnić przyczyny zróżnicowania środowiska przyrodniczego Polski.</p>
<p>3) system społeczno-gospodarczy świata:</p>	<p style="text-align: center;">Opis wymagań</p> <p>Zdający potrafi:</p>
<p>a) ludność,</p>	<p>1) wyjaśnić przyczyny zmian zachodzących w zasiedleniu poszczególnych regionów świata i Polski oraz przyczyny i konsekwencje eksplozji demograficznej,</p> <p>2) opisać i wyjaśnić przestrzenne i czasowe zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce i na świecie,</p> <p>3) przedstawić zróżnicowanie rasowe ludności Ziemi,</p> <p>4) przedstawić rozmieszczenie głównych języków na świecie oraz języków mniejszości narodowych w Polsce,</p> <p>5) scharakteryzować cechy i rozmieszczenie wielkich religii na świecie,</p> <p>6) wykazać wpływ religii na życie i gospodarkę człowieka,</p> <p>7) podać przykłady państw jednolitych i zróżnicowanych pod względem rasy, narodowości, języka i wyznania,</p> <p>8) scharakteryzować konsekwencje zróżnicowania narodowościowego, religijnego i kulturowego ludności świata,</p> <p>9) przedstawić bogactwo kulturowe Polski,</p>

<p>b) gospodarcza działalność człowieka i współczesne tendencje gospodarki światowej,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawić podział zasobów naturalnych oraz różne sposoby ich wykorzystania, 2) scharakteryzować pozyskiwanie zasobów mineralnych ze szczególnym uwzględnieniem źródeł energii, 3) określić przyczyny i konsekwencje zmian w gospodarowaniu różnymi źródłami energii w Polsce i na świecie, 4) przedstawić dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz ich konsekwencje, 5) wykazać wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na strukturę użytkowania ziemi, 6) wykazać się znajomością uwarunkowań przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju rolnictwa w Polsce i na świecie, 7) scharakteryzować różne typy gospodarki rolnej i ich rozmieszczenie na świecie, 8) scharakteryzować główne regiony rolnicze świata, 9) scharakteryzować uprawę roślin oraz chów zwierząt gospodarskich w Polsce i na świecie, 10) przedstawić zróżnicowanie poziomu rozwoju rolnictwa w Polsce i na świecie oraz jego konsekwencje (np. problem głodu i niedożywienia), 11) opisać działania podejmowane w celu zwiększania lub ograniczania produkcji żywności, 12) scharakteryzować cele i zasady rolnictwa ekologicznego, 13) scharakteryzować rybactwo, rybołówstwo i leśnictwo w Polsce i na świecie, 14) przedstawić wpływ rolnictwa, rybactwa, rybołówstwa i leśnictwa na środowisko geograficzne, 15) przedstawić podział przemysłu i jego funkcje, 16) porównać strukturę i rolę przemysłu w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, 17) scharakteryzować czynniki lokalizacji różnych gałęzi przemysłu, 18) scharakteryzować najważniejsze gałęzie przemysłu w Polsce i na świecie, np. przemysł paliwowo-energetyczny, przemysł zaawansowanych technologii, 19) wykazać się znajomością cech i rozmieszczenia wielkich regionów oraz okręgów przemysłowych na świecie, 20) przedstawić okręgi przemysłowe w Polsce, 21) opisać wpływ przemysłu na środowisko geograficzne, 22) wykazać się znajomością zalet i wad poszczególnych rodzajów transportu, 23) przedstawić wpływ warunków przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na rozwój i strukturę transportu w Polsce i na świecie, 24) scharakteryzować sieć transportu i jej zmiany w Polsce i na świecie, 25) wyjaśnić zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w przewozach i pracy przewozowej w Polsce i na świecie, 26) scharakteryzować zmiany w zakresie środków i sieci transportu w Polsce i na świecie, 27) wykazać zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym,
---	---

	<p>28) opisać wpływ transportu na środowisko geograficzne,</p> <p>29) przedstawić rozwój oraz rolę łączności w gospodarce Polski i świata,</p> <p>30) wykazać zróżnicowanie znaczenia sektora usług w krajach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego,</p> <p>31) przedstawić rolę usług finansowych w życiu społecznym i gospodarczym danego kraju,</p> <p>32) wykazać wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw,</p> <p>33) przedstawić czynniki rozwoju handlu międzynarodowego,</p> <p>34) przedstawić rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym Polski i innych krajów,</p> <p>35) scharakteryzować strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego oraz Polski,</p>
c) rozwój społeczno-gospodarczy,	<p>1) przedstawić mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia ludności,</p> <p>2) scharakteryzować fazy rozwoju społeczno-gospodarczego: przedindustrialną, industrialną i postindustrialną,</p> <p>3) scharakteryzować różne koncepcje rozwoju gospodarczego państw i regionów, w tym ekorozwój,</p> <p>4) przedstawić cechy rozwoju społeczno-gospodarczego państw oraz regionów świata i Polski,</p> <p>5) wyjaśnić dysproporcje rozwoju społeczno-gospodarczego krajów oraz regionów świata i Polski,</p> <p>6) podać przykłady działań zmniejszających dysproporcje rozwoju społeczno-gospodarczego krajów oraz regionów świata i Polski,</p>
d) wybrane zagadnienia geografii politycznej (w tym elektorальной),	<p>1) scharakteryzować polityczne zróżnicowanie współczesnego świata, w tym podział mórz i oceanów,</p> <p>2) przedstawić geopolityczne położenie Polski w Europie,</p> <p>3) scharakteryzować współpracę w ramach euroregionów oraz miast i gmin bliźniaczych,</p> <p>4) wykazać się znajomością głównych organizacji pozarządowych, ich celów i zasad działania,</p> <p>5) przedstawić trwałe i zmienne elementy zachowań wyborczych w Polsce i krajach Unii Europejskiej,</p> <p>6) wyjaśnić regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych w Polsce,</p>
4) relacje człowiek a środowisko:	Opis wymagań
	Zdający potrafi:
a) zmiany tych relacji na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmiany poglądów na temat tych relacji,	<p>1) przedstawić poglądy filozoficzne, dotyczące relacji człowiek–środowisko przyrodnicze i ich ewolucję,</p> <p>2) scharakteryzować przykłady zależności człowiek-środowisko na różnych etapach rozwoju cywilizacyjnego,</p>
b) globalne i regionalne problemy środowiskowe, przykłady międzynarodowej i regionalnej współpracy w ich rozwiązywaniu,	<p>1) scharakteryzować globalne i regionalne problemy środowiskowe,</p> <p>2) opisać przykłady działań podejmowanych przez rządy państw, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych, transgranicznych i lokalnych,</p>

c) geograficzne uwarunkowania stanu zdrowotnego ludności na wybranych przykładach.	<ol style="list-style-type: none"> 1) scharakteryzować cechy i rozmieszczenie najbardziej rozpowszechnionych chorób (w tym cywilizacyjnych) w Polsce i na świecie, 2) przedstawić i wyjaśnić zróżnicowanie stanu zdrowia ludności w Polsce i na świecie, 3) przedstawić globalne i regionalne działania podejmowane w celu zapobiegania oraz zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych.
--	--

II. KORZYSTANIE Z INFORMACJI

Zdający wykorzystuje i przetwarza informacje:

Standard	Opis wymagań
1) pozyskuje informacje geograficzne:	Zdający potrafi:
a) planuje tok postępowania, określającego sposób pozyskania informacji,	<ol style="list-style-type: none"> 1) wskazać źródła i sposoby pozyskiwania informacji bezpośrednich („z pierwszej ręki”) oraz pośrednich (przetworzonych) na dany temat, 2) przedstawić plan działań, służących pozyskiwaniu informacji bezpośrednich („z pierwszej ręki”) oraz pośrednich (przetworzonych).
b) ocenia wiarygodność i przydatność informacji z różnych źródeł, c) klasyfikuje informacje, d) prognozuje na podstawie informacji, e) abstrahuje w oparciu o informacje, f) przetwarza informacje,	<ol style="list-style-type: none"> 1) ocenić wiarygodność i przydatność pozyskanych informacji do realizacji określonych celów, 2) dokonać klasyfikacji informacji według podanych kryteriów lub zastosować różne kryteria do klasyfikowania informacji, 3) prognozować, tj. przedstawić przyszły stan, przebieg zdarzeń, natężenie zjawisk, ich konsekwencje na podstawie odczytanych informacji oraz znajomości przebiegu zjawisk i procesów, 4) abstrahować na podstawie informacji, czyli wybrać najistotniejsze informacje dla danego zagadnienia, 5) prezentować wyniki analiz geograficznych różnymi metodami, np. słownymi, graficznymi, statystycznymi, matematycznymi, 6) wykorzystać własną wiedzę geograficzną oraz źródła informacji geograficznej do wykonywania obliczeń: <ol style="list-style-type: none"> a) matematyczno-geograficznych, b) astronomiczno-geograficznych, c) w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej, 7) wykorzystać informacje zapisane w różnej postaci oraz własną wiedzę do opisywania oraz wyjaśniania zdarzeń, zjawisk i procesów,
2) uogólnia treści geograficzne,	na podstawie szczegółowych informacji zapisanych w różnej postaci: <ol style="list-style-type: none"> a) sformułować zależność, b) sformułować prawidłowość, c) ustalić hierarchię,
3) określa relacje między sferami Ziemi, ich zależności od czynników zewnętrznych i wewnętrznych.	na podstawie podanych informacji oraz własnej wiedzy, słowami lub graficznie: <ol style="list-style-type: none"> a) określić współzależności w systemie przyrodniczym Ziemi, b) określić wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na przebieg procesów w obrębie poszczególnych sfer Ziemi i na relacje między tymi sferami,

	c) przedstawić wzajemne relacje między elementami środowiska przyrodniczego a życiem i działalnością człowieka.
--	---

III. TWORZENIE INFORMACJI

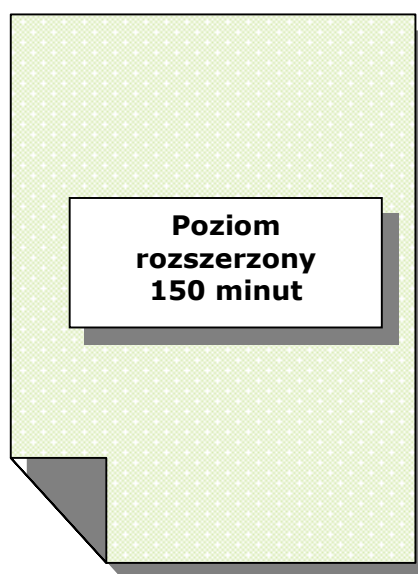
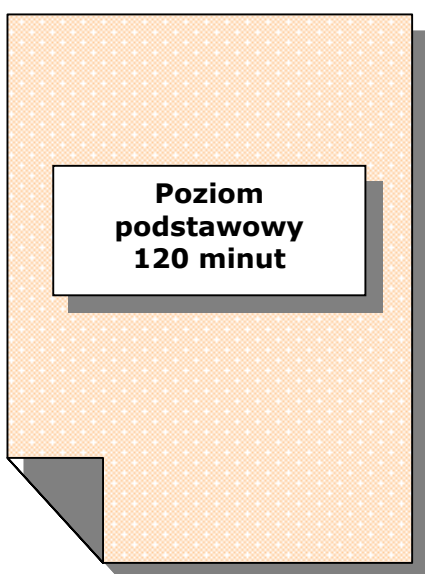
Zdający charakteryzuje, ocenia i rozwiązuje problemy w różnych skalach przestrzennych i czasowych:

Standard	Opis wymagań
1) formułuje wnioski dotyczące powiązań i zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka w skalach od lokalnej do globalnej,	Zdający potrafi: 1) na podstawie własnej wiedzy i doświadczenia sformułować wnioski dotyczące powiązań i wzajemnych zależności między elementami środowiska przyrodniczego a warunkami życia oraz formami działalności człowieka w różnych skalach przestrzennych i czasowych, 2) przedstawić za pomocą modelu przyczynowo-skutkowego współzależności w systemie człowiek-środowisko przyrodnicze-gospodarka,
2) ocenia zmiany zachodzące w środowisku geograficznym wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym,	1) ocenić środowisko przyrodnicze pod kątem warunków życia człowieka i możliwości zagospodarowania, 2) ocenić kierunek, rozmiary i tempo zmian środowiska przyrodniczego, ludności, gospodarki (jej poszczególnych działów) na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego, 3) stosując podane lub inne logiczne kryteria podać argumenty wskazujące na pozytywne lub negatywne strony zmian, 4) ocenić konsekwencje przemian politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturowych we współczesnym świecie, 5) przewidzieć tendencje zmian w środowisku geograficznym,
3) proponuje rozwiązania problemów istniejących w środowisku geograficznym, zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy międzynarodowej.	1) sformułować oraz scharakteryzować problemy, wynikające z negatywnych zmian w środowisku geograficznym, 2) na podstawie własnej wiedzy oraz doświadczenia podać i uzasadnić propozycje rozwiązania problemów, 3) uwzględnić zasady zrównoważonego rozwoju w propozycjach rozwiązania problemów w systemie człowiek – przyroda – gospodarka, 4) uwzględnić zasady współpracy międzynarodowej w propozycjach rozwiązania problemów transgranicznych, globalnych, 5) ocenić własne lub zaprezentowane w źródle informacji propozycje rozwiązania problemów według różnych kryteriów (np. zasad zrównoważonego rozwoju, współpracy międzynarodowej).

VI. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1 – 30) i **barwną mapę**. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. W rozwiązaniach zadań przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków), linijki, lupy oraz kalkulatora.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Zadania od 1. do 13. wykonaj na podstawie załączonej mapy fragmentu Pienin.

Zadanie 1. (1 pkt)

Odszukaj na mapie i wpisz do tabeli nazwy niżej opisanych obiektów.

Lp.	Opis obiektu	Nazwa obiektu
1.	Przełęcz położona na wysokości 695 m n.p.m. przy północnej granicy parku narodowego.	.....
2.	Wąwóz pomiędzy Macelową Górą i Gołą Górą, którego dnem płynie Macelowy Potok.	.....
3.	Miejscowość z przystanią flisacką, położona na granicy parku narodowego.	.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Wzdłuż odcinka rzeki Dunajec przebiega granica między dwoma państwami.

a) Podaj nazwę stolicy państwa, które leży na południe od tej granicy.

.....

b) Podaj nazwę województwa, do którego należy obszar na północ od tej granicy.

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Oblicz, na jakiej wysokości n.p.m. położone jest lustro wody w Jeziorze Czorsztyńskim, jeżeli wysokość względna pomiędzy szczytem Piekielko a brzegiem tego jeziora wynosi 148 m. Zapisz obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 4. (1 pkt)

Azymut z punktu widokowego obok zamku w Niedzicy w kierunku zamku na północno-wschodnim brzegu Jeziora Czorsztyńskiego wynosi

A. 20°

B. 160°

C. 200°

D. 340°

Zadanie 5. (2 pkt)

Podaj po dwa przykłady korzyści i zagrożeń dla środowiska przyrodniczego lub działalności człowieka wynikających z budowy i funkcjonowania Jeziora Czorsztyńskiego na Dunajcu.

Korzyści:

1. ....

2. ....

Zagrożenia:

1. ....

2. ....

Zadanie 6. (1 pkt)

Długość tamy, która oddziela Jezioro Czorsztyńskie od Jeziora Sromowieckiego, wynosi na mapie 1,5 cm. Oblicz długość tej tamy w terenie i zakreśl poprawną odpowiedź.

- A. 750 m   B. 375 m   C. 3750 m   D. 275 m

Zadanie 7. (2 pkt)

Podaj dwa walory przyrodnicze i dwa walory zagospodarowania turystycznego świadczące o atrakcyjności turystycznej Pienin.

A. Walory przyrodnicze

1. ....
2. ....

B. Walory zagospodarowania turystycznego

1. ....
2. ....

Zadanie 8. (1 pkt)

Odczytaj z mapy i podaj, na jakiej wysokości nad poziomem morza znajduje się źródło potoku wpadającego do Jeziora Czorsztyńskiego oznaczone na mapie literą Z.

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Pasma Pienin zbudowane jest z wapieni.

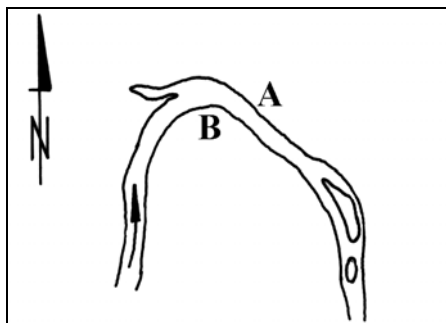
Zaznacz opis, który wyjaśnia warunki powstawania tych skał.

Skały wapienne powstały w wyniku

- a) krystalizacji lawy na powierzchni Ziemi.
- b) wietrzenia fizycznego innych skał, a następnie scalania ziaren skalnych.
- c) nagromadzenia na dnie zbiornika morskiego szkieletów i muszli zwierząt.
- d) nagromadzenia szczątków roślin na obszarach bagiennych.

Zadanie 10. (1 pkt)

Na rysunku przedstawiono zakole Dunajca u podnóża Macelowej Góry (804 m n.p.m.).

skala 1: 25 000

Odszukaj zakole na mapie i podaj, w którym miejscu – oznaczonym na rysunku literami A i B – przeważa proces erozji bocznej, a w którym proces akumulacji rzecznej.

erozja boczna .....

akumulacja rzeczna .....

Zadanie 11. (1 pkt)

Przez obszar przedstawiony na mapie nie przebiegają linie kolejowe.

Przedstaw cechę środowiska przyrodniczego, która nie sprzyja budowie linii kolejowych na tym obszarze.

.....

Zadanie 12. (1 pkt)

Budowa zespołu zbiorników wodnych wymusiła przeprowadzenie drogi przez obszar Pienińskiego Parku Narodowego, łączącej Krośnicę Niżnią i Niedzicę.

Podaj dwa zagrożenia związane z jej użytkowaniem w obszarze chronionym.

1. ....
2. ....

Zadanie 13. (2 pkt)

Przekreśl w poniższych nawiasach określenia błędne, tak aby cechy klimatu na podanym obszarze były opisane prawidłowo.

W szczytowych partiach Pienin w porównaniu ze Sromowcami Wyżnymi położonymi nad Dunajcem

- a) suma rocznych opadów jest (niższa / wyższa).
- b) roczna amplituda temperatury powietrza jest (niższa / wyższa).
- c) ciśnienie atmosferyczne jest (niższe / wyższe).
- d) średnia temperatura roczna jest (niższa / wyższa).

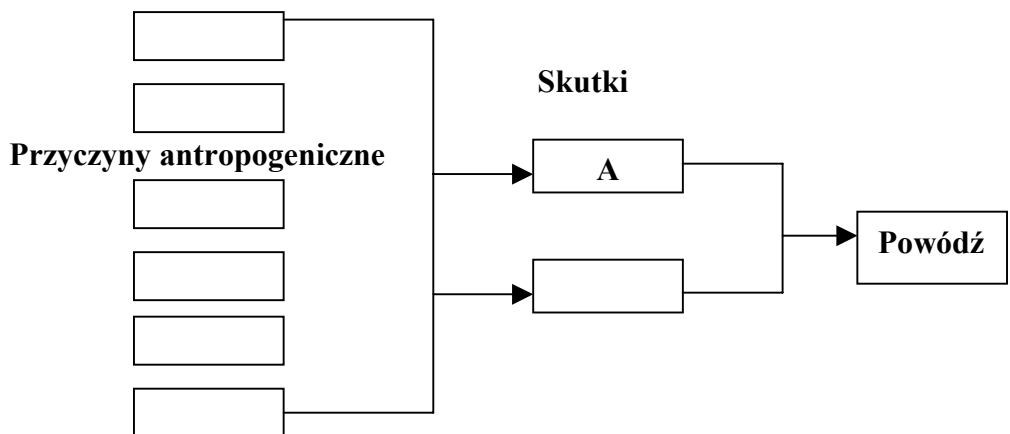
Zadanie 14. (3 pkt)

W dorzeczu Odry w 1997 roku wystąpiła powódź.

Uzupełnij schemat, wpisując w odpowiednie pola litery (B–H), którymi oznaczono różne przyczyny powodzi i ich skutki.

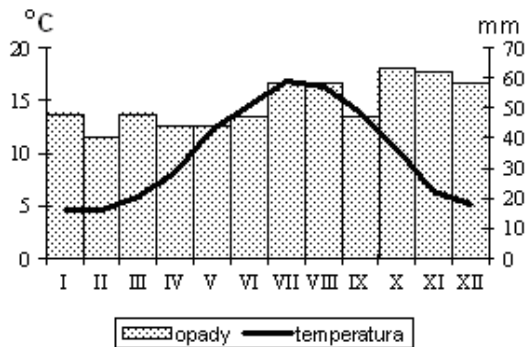
- A. Zmniejszenie retencji dorzecza.
- B. Zmniejszenie powierzchni lasów.
- C. Intensywne opady deszczu.
- D. Regulacja doliny Odry.
- E. Duża ilość dopływów Odry biorących początek w Sudetach.
- F. Rozwój budownictwa na obszarze terasy zalewowej, brak konserwacji wałów przeciwpowodziowych.
- G. Wezbranie wody w rzekach i przerwanie wałów przeciwpowodziowych.
- H. Mała pojemność zbiorników wodnych na Odrze i jej dopływach.

Przyczyny przyrodnicze

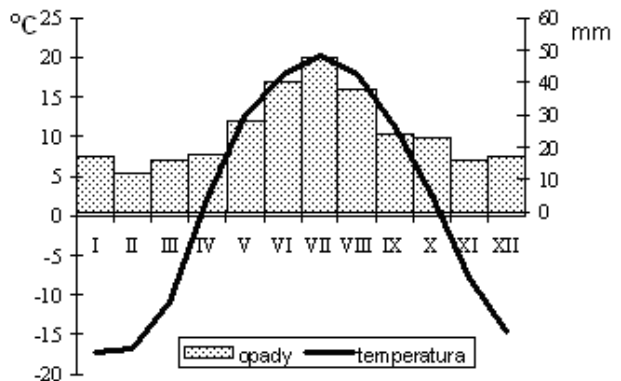

Zadanie 15. (2 pkt)

Diagramy klimatyczne przedstawiają rozkład temperatury powietrza i opadów w ciągu roku na stacjach klimatycznych A i B, położonych w klimacie umiarkowanym ciepłym.

Stacja A

Stacja B

a) Podaj nazwy typów klimatu, w których położone są odpowiednio stacje A i B.

Stacja klimatyczna A: .....

Stacja klimatyczna B: .....

b) Przyporządkuj stacjom A i B odpowiednią wartość amplitudy rocznej temperatury powietrza: 12°C, 3°C, 20°C, 37°C, 43°C.

Amplituda roczna temperatury powietrza stacji A: .....

Amplituda roczna temperatury powietrza stacji B: .....

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie diagramów klimatycznych przedstawionych w zadaniu 15. przyporządkuj odpowiednio stacji A lub B wymienione poniżej cechy.

1. Klimat stacji cechuje przewaga opadów konwekcyjnych, wynikających z silnego nagrzania podłoża w okresie letnim.

Stacja .....

2. Stacja o wyższej średniej rocznej temperaturze powietrza.

Stacja .....

3. Klimat o cechach charakterystycznych dla tej stacji występuje na Wyspach Brytyjskich.

Stacja .....

Zadanie 17. (2 pkt)

Dobierz po jednym kraju do podanych w tabeli informacji. Nazwy krajów wybierz spośród wymienionych niżej.

Kraj	Gęstość zaludnienia w 2001 roku (liczba osób na km ²)	Cechy wpływające na gęstość zaludnienia
	386	nizinne położenie, łagodny morski klimat, wysoki poziom rozwoju gospodarczego
	3	położenie w pobliżu koła podbiegunowego, lodowce, czynne wulkany
	975	żyźne gleby aluwialne, klimat monsunowy, położenie w delcie dwóch rzek
	3	klimat umiarkowany chłodny i subpolarny, liczne wyspy Archipelagu Arktycznego

Kraje: Kanada, Bangladesz, Hiszpania, Holandia, Islandia, Maroko

Zadanie 18. (2 pkt)

Przeczytaj następujący tekst.

W Polsce wytwarza się rocznie około 1,4 mln ton odpadów z tworzyw sztucznych. W Niewiadowie koło Tomaszowa Mazowieckiego zostało zainstalowane urządzenie, które przerabia niesegregowane odpady plastikowe na benzynę i olej napędowy. Jest ono w stanie wyprodukować w ciągu godziny nawet 500 litrów paliwa. Urządzeniem tym, wyprodukowanym przez firmę Technologie Ekologiczne, interesują się m.in. Niemcy, Irlandczycy oraz Chińczycy. Czesi już kupili od nas takie urządzenie.

Niesegregowane odpady z tworzyw sztucznych ładowane są do reaktora katalicznego, w którym topią się pod wpływem wysokiej temperatury (400°C). Paliwo odbierane jest przez dwie rafinerie z Jasła i Jedlicza, w których jest ono destylowane i rozdzielane na benzynę oraz olej napędowy. Urządzenie przerabia 360 ton śmieci miesięcznie. Do Niewiadowa trafiają odpady, m.in. z Górnego Śląska, Łodzi i Warszawy. Z tych odpadów powstaje 220 ton paliw płynnych miesięcznie. Wkrótce w Polsce zostanie uruchomionych kolejnych osiem takich urządzeń. Pracę przy nich znajdzie 80 osób.

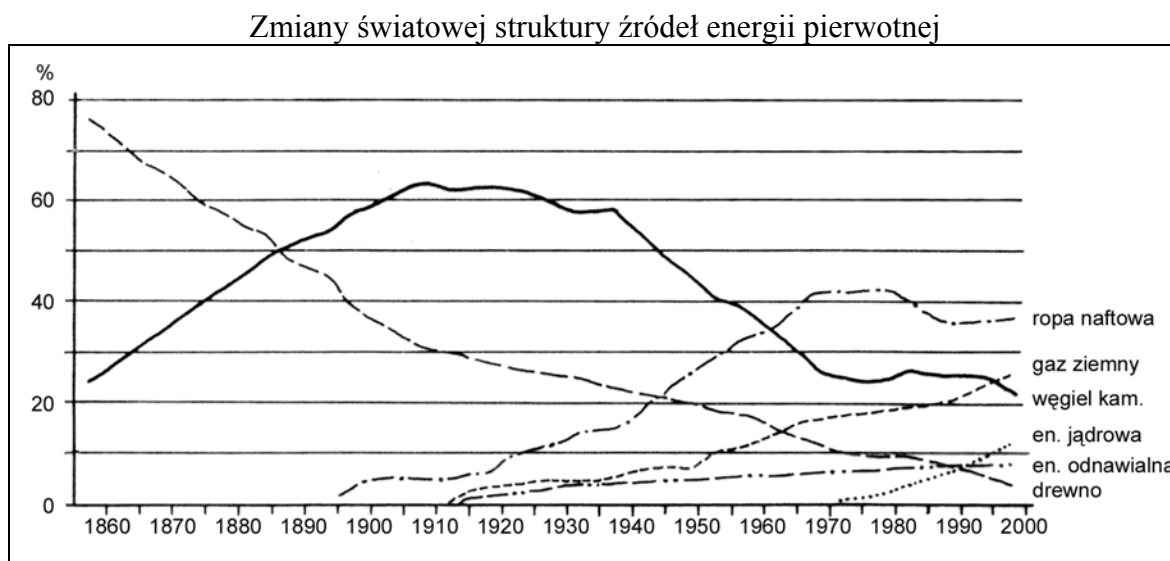
Podaj cztery korzyści (ekologiczne i społeczno-ekonomiczne), które przyniosła inwestycja opisana w powyższym tekście.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Zadanie 19. (2 pkt)

Na podstawie wykresu i opisów przyporządkuj odpowiednie źródło energii pierwotnej i podaj jego nazwę.

- a) Największe znaczenie tego surowca przypadło na wiek XIX. Obecnie wykorzystywany jest głównie do produkcji energii cieplnej: .....
- b) Rola tego surowca w bilansie energetycznym maleje, chociaż w latach 80. XX wieku jego znaczenie okresowo wzrosło: .....
- c) Znaczenie tego surowca systematycznie wzrasta i obecnie w bilansie energetycznym świata przekracza 20%: .....
- d) Rosnący udział tego surowca w bilansie energetycznym został zahamowany przez kryzys energetyczny: .....

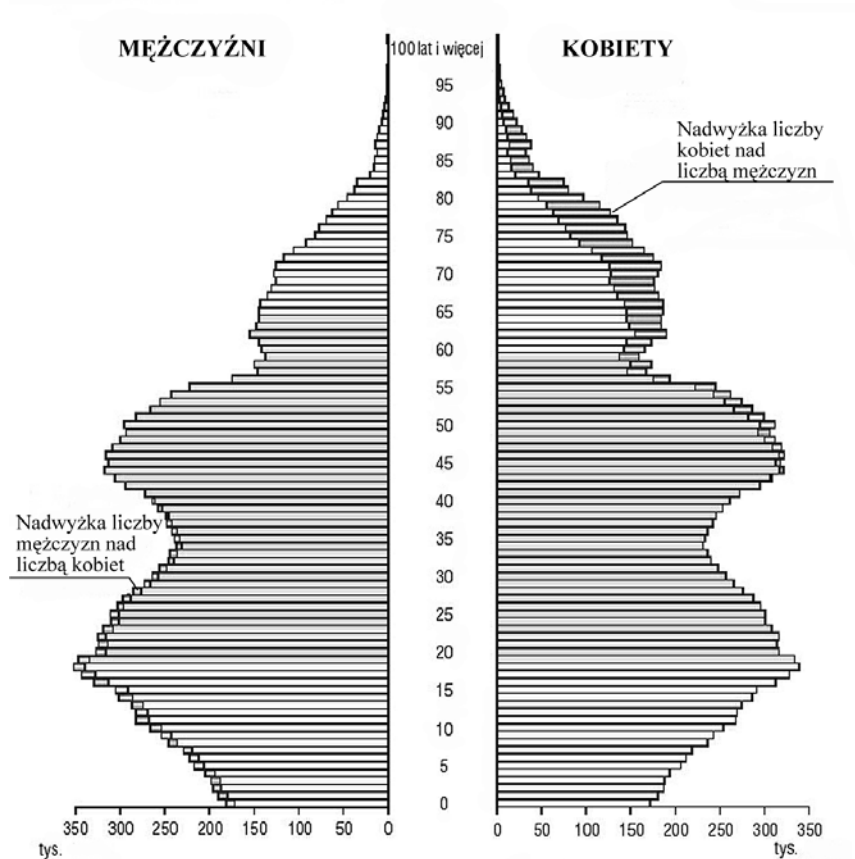
Zadanie 20. (2 pkt)

Podaj dwa przykłady zmian zachodzących w bilansie energetycznym świata, które mają pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze. Uzasadnij odpowiedź.

- 1. ....
.....
.....
.....
- 2. ....
.....
.....
.....

Zadanie 21. (2 pkt)

Wykres przedstawia strukturę wieku i płci ludności Polski w 2002 roku.

Oznacz zdania prawdziwe literą P a zdania fałszywe literą F.

1. Na strukturę wieku i płci ludności Polski wywarła wpływ II wojna światowa .....
2. Urodzeni w II połowie lat 60. należą do wyżu demograficznego .....
3. W strukturze ludności Polski najwyższy udział ma ludność w wieku produkcyjnym .....
4. W przedziale wieku 45-50 lat występuje wyższy poziom zgonów kobiet niż mężczyzn .....

Zadanie 22. (2 pkt)

Podaj trzy społeczno-ekonomiczne konsekwencje starzenia się ludności Polski.

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

Zadanie 23. (2 pkt)

Wypełnij tabelę, przyporządkowując typom zespołów miejskich opisy (A–C) ich cech oraz przykłady miast tworzących te zespoły (1–3).

Opis zespołu miejskiego:

- A. Typ zespołu miejskiego powstający w wyniku rozwoju dużych miast oraz łączenia się rozwijających się wokół nich podmiejskich stref zabudowy jednorodzinnej w jeden zwarty region miejski.
- B. W strukturze tego zespołu miejskiego wiodącą rolę odgrywa największe miasto. W zasięgu jego oddziaływania znajduje się wiele mniejszych miast i wsi, powiązanych funkcjonalnie i komunikacyjnie.
- C. Zespół miejski tworzą równorzędne pod względem liczby mieszkańców miasta, często o uzupełniających się wzajemnie funkcjach, powiązane komunikacyjnie. Głównym czynnikiem rozwoju miast jest przemysł rozwinięty zwykle na bazie eksploatowanych surowców mineralnych.

Przykłady zespołów miejskich:

- 1. Duisburg, Bochum, Dortmund, Essen
- 2. Warszawa, Pruszków, Otwock
- 3. Tokio, Jokohama, Kawasaki.

Typ zespołu miejskiego	Opis zespołu miejskiego (A, B, C)	Przykład zespołu miejskiego (1, 2, 3)
Konurbacja		
Aglomeracja		
Megalopolis		

Zadanie 24. (1 pkt)

Po zakończeniu II wojny światowej wiele konfliktów zbrojnych wybuchło w Afryce. Do najbardziej zaognionych konfliktów doszło w ostatnich latach XX wieku w Rwandzie, Somalii, Sudanie i Demokratycznej Republice Konga.

Na przykładzie wymienionych krajów podaj dwie przyczyny występowania konfliktów zbrojnych w Afryce.

- 1. ....
- .....
- 2. ....
- .....

Zadanie 25. (1 pkt)

Zaznacz, wśród wymienionych, działanie podjęte przez ONZ lub jej Agendy.

- A. Inwazja sił zbrojnych w Iraku w 2003 roku.
- B. Tworzenie „Listy dziedzictwa światowego”.
- C. Nadzór nad wielkością wydobycia i kształtowaniem cen ropy naftowej.
- D. Działania Czerwonego Krzyża w strefach konfliktów zbrojnych.

Zadanie 26. (4 pkt)

Na mapie konturowej przedstawiono kraje basenu Morza Śródziemnego.

a) Na podstawie opisów rozpoznaj i wpisz nazwy krajów położonych w tym regionie. Nazwy krajów wybierz spośród podanych poniżej.

Kraje: Chorwacja, Egipt, Grecja, Hiszpania, Maroko, Tunezja, Turcja, Włochy

A. Turystów przyciągają do tego położonego na półwyspie kraju walory krajobrazowe, zwłaszcza wybrzeża wschodniego, archipelagi wysp oraz obiekty kultury materialnej: świątynie chrześcijańskie i liczne zabytki będące świadectwem wcześniejszego panowania Arabów.

Kraj: .....

B. Na atrakcyjność tego europejskiego kraju wpływa zróżnicowany krajobraz o przewadze terenów górzystych, występowanie licznych wysp na Morzu Egejskim, posiadających urozmaiconą linię brzegową, a także wiele zabytków cywilizacji starożytnej.

Kraj: .....

C. Do tego kraju należy Przylądek Biały, najbardziej na północ wysunięty punkt w Afryce. Turysty w tym kraju zwiedzają między innymi ruiny starożytnej Kartaginy.

Kraj: .....

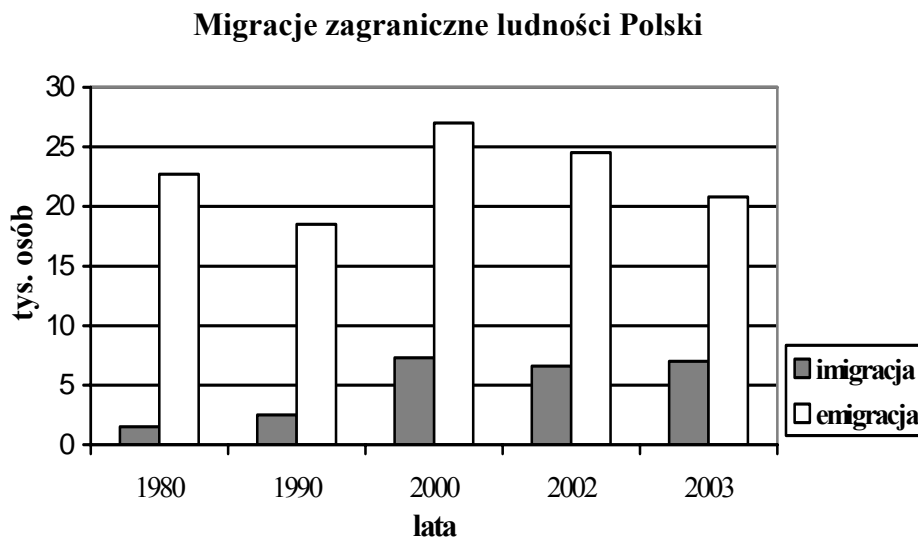
D. Kraj położony nad Morzem Adriatyckim. Turystów urzekają krajobrazy z licznymi formami krasowymi oraz skaliste wybrzeże dalmatyńskie.

Kraj: .....

b) Zaznacz na mapie cztery kraje opisane powyżej, wpisując na ich obszarach odpowiednio litery: A, B, C, D.

Zadanie 27. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono strukturę migracji ludności Polski w latach 1980–2003.

a) Na podstawie wykresu podaj, ile wynosiło saldo migracji w 2000 roku.

.....

b) Podaj dwie przyczyny wyraźnego wzrostu wielkości imigracji w Polsce po 1990 roku.

1. ....

.....

2. ....

.....

Zadanie 28. (2 pkt)

Polacy obecnie emigrują głównie do wysoko rozwiniętych krajów Europy Zachodniej. Wiele krajów Unii Europejskiej otworzyło swoje rynki pracy dla Polaków po przystąpieniu Polski do Wspólnoty.

Podaj trzy przyczyny otwierania przez te kraje rynków pracy dla Polaków.

1. ....

.....

2. ....

.....

3. ....

.....

Zadanie 29. (2 pkt)

Przyporządkuj wymienionym krajom (A-B), po dwie charakterystyczne dla nich cechy gospodarki rolnej (a-e).

- A. Korea Północna, Chiny, Wietnam, Filipiny .....
B. Francja, Niemcy, Holandia, Dania .....

Cechy gospodarki rolnej:

- a) dominacja produkcji roślinnej w ogólnej produkcji rolnej
- b) typ rolnictwa intensywnego o wysokiej towarowości
- c) typ rolnictwa intensywnego opartego na dużych nakładach pracy rolników
- d) subwencjonowanie rolnictwa
- e) typ rolnictwa ekstensywnego, wysoko zmechanizowanego.

Zadanie 30. (1 pkt)

W tabeli przedstawiono wskaźniki społeczno-ekonomiczne wybranych krajów w 2003 r.

Kraj	PKB w \$ na osobę według parytetu siły nabywczej	Przyrost naturalny w %	Zatrudnienie w rolnictwie w %	Stopa bezrobocia w %
Niemcy	26321	-1,5	1,6	7,9
Polska	10309	-0,1	12,3	18,2
Litwa	6980	-3,2	7,8	17,0
Hiszpania	21393	+1,2	4,0	10,5
Czechy	14500	-1,5	5,2	7,8
Szwecja	25972	+0,1	2,0	4,0

Na podstawie informacji zawartych w tabeli i na przykładzie podanych krajów przedstaw dwie różnice między sytuacją społeczno-ekonomiczną w „starych” państwach Unii Europejskiej i tych, które w 2004 roku przystąpiły do tej organizacji.

1. ....
.....
.....
.....
.....
2. ....
.....
.....
.....
.....

**OCENIANIE
POZIOM PODSTAWOWY**

Nr zad.	Przykłady poprawnych odpowiedzi	Punktacja	Kryteria zaliczenia odpowiedzi
1.	1. Przełęcz Sańba 2. Wąwóz Gorczyński 3. Kąty	0–1	Za rozpoznanie trzech obiektów ..... 1 pkt
2.	a) Bratysława b) małopolskie	0–1	Za poprawną odpowiedź .....1 pkt
3.	Wysokość szczytu Piekiełko: 678 m n.p.m. 678 m n.p.m. – 148 m = 530 m n.p.m. Wysokość lustra wody: 530 m n.p.m.	0–1	Za wykonanie obliczenia i poprawny wynik ..... 1 pkt
4.	D. 340°	0–1	Za poprawną odpowiedź .....1 pkt
5.	Korzyści, np.: – zapobieganie powodziom – produkcja energii elektrycznej w elektrowni wodnej. Zagrożenia, np.: – zaburzenie naturalnego ekosystemu (zmiany klimatu oraz składu gatunkowego flory i fauny) – zalanie wsi położonych w dolinie Dunajca w czasie budowy zbiornika – konieczność budowy nowych wsi, do których przesiedlono ludność z terenów zalanych.	0–2	Za podanie: dwóch korzyści ..... 1 pkt dwóch zagrożeń ..... 1 pkt lub za podanie jednej korzyści i jednego zagrożenia ..... 1 pkt
6.	B. lub 375 m	0–1	Za poprawną odpowiedź .....1 pkt
7.	a) Walory przyrodnicze, np.: – urozmaicona rzeźba terenu (skały, głązy, jaskinie, grotty i inne formy) – duża lesistość. b) Walory zagospodarowania turystycznego, np.: – szlaki turystyczne – rozwinięta baza noclegowa - schroniska, pola biwakowe, domy wycieczkowe.	0–2	Za podanie walorów: dwóch przyrodniczych ..... 1 pkt dwóch zagospodarowania turystycznego ..... 1 pkt lub za podanie: jednego waloru przyrodniczego i jednego waloru zagospodarowania turystycznego ..... 1 pkt
8.	610 m n.p.m.	0–1	Za podanie wysokości ..... 1 pkt
9.	c)	0–1	Za prawidłową odpowiedź ..... 1 pkt
10.	A – erozja boczna B – akumulacja rzeczna	0–1	Za poprawne oznaczenie miejsc erozji i akumulacji rzecznej ..... 1 pkt
11.	Np.: – niesprzyjająca rzeźba terenu (duże deniwelacje i nachylenie stoków).	0–1	Za poprawną odpowiedź ..... 1 pkt

12.	Np.: – hałas (narusza naturalne siedliska zwierząt) – zanieczyszczenie powietrza (negatywnie wpływa na florę i faunę Pienińskiego PN).	0–1	Za podanie dwóch zagrożeń ..... 1 pkt
13.	Określenia prawidłowe: A. wyższa B. niższa C. niższe D. niższa.	0–2	Za podanie poprawnych odpowiedzi: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
14.	a) Przyczyny przyrodnicze: C, E (w dowolnej kolejności) b) Przyczyny antropogeniczne: B, D, F, H (w dowolnej kolejności) c) Skutek: G	0–3	a) Za podanie dwóch przyczyn: przyrodniczych ..... 1 pkt b) Za podanie czterech przyczyn antropogenicznych ..... 1 pkt c) Za podanie skutku ..... 1 pkt
15.	a) stacja A – klimat morski stacja B – klimat kontynentalny b) amplituda roczna temperatury powietrza na stacji: A: 12°C B: 37°C	0–2	a) Za poprawne podanie nazw typów klimatu ..... 1 pkt b) Za poprawne przyporządkowanie amplitud ..... 1 pkt
16.	1. B 2. A 3. A	0–2	Za przyporządkowanie cech: dwóch ..... 1 pkt trzech ..... 2 pkt
17.	Holandia Islandia Bangladesz Kanada	0–2	Za przyporządkowanie nazw krajów: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
18.	Korzyści, np.: – zmniejszenie ilości śmieci na wysypiskach – wytwarzanie paliw – oleju i benzyny – nowe miejsca pracy – zyski ze sprzedaży technologii.	0–2	Za podanie korzyści: dwóch, trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
19.	a) drewno b) węgiel kamienny c) gaz ziemny d) ropa naftowa.	0–2	Za podanie nazw surowców: dwóch, trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
20.	Np.: – zmniejszenie udziału węgla kamiennego, ponieważ prowadzi to do spadku emisji CO ₂ i SO ₂ do atmosfery – wzrost udziału gazu ziemnego ze względu na jego dużą kaloryczność i mniejszą emisję SO ₂ podczas spalania.	0–2	Za podanie zmiany wraz z uzasadnieniem: jednej ..... 1 pkt dwóch ..... 2 pkt

21.	1. P 2. F 3. P 4. F	0–2	Za właściwe oznaczenie zdań: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
22.	Konsekwencje starzenia się ludności, np.: – wzrost wydatków na opiekę zdrowotną – zmniejszenie liczby szkół i przedszkoli – wzrost wydatków na emerytury i renty.	0–2	Za podanie konsekwencji: dwóch ..... 1 pkt trzech ..... 2 pkt
23.	Konurbacja – C,1 Aglomeracja – B,2 Megalopolis – A,3	0–2	Za każdą poprawnie wypełnioną kolumnę w tabeli ..... 1 pkt
24.	Np.: – zróżnicowanie etniczne i religijne ludności – sztucznie przeprowadzone granice państw.	0–1	Za podanie dwóch przyczyn ..... 1 pkt
25.	B. Tworzenie „Listy dziedzictwa światowego”.	0–1	Za podanie poprawnej odpowiedzi ..... 1 pkt
26.	a) A – Hiszpania B – Grecja C – Tunezja D – Chorwacja b) Kraje oznaczone według mapy politycznej.	0–4	a) Za rozpoznanie krajów: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt b) Za zaznaczenie na mapie opisanych w zadaniu krajów: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
27.	a) –20 tys. osób b) Np.: – wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce w porównaniu z krajami Europy Wschodniej, skąd głównie wywodzą się imigranci – reemigracja emigrantów z lat 70. i 80., którzy wyjechali z przyczyn politycznych i ekonomicznych.	0–2	a) Za podanie wielkości salda migracji ..... 1 pkt b) Za podanie dwóch przyczyn ..... 1 pkt
28.	Przyczyny, np.: – tania siła robocza – Polacy są dobrze wykształconymi pracownikami – ludność tych krajów starzeje się, rządy są zainteresowane napływem młodych ludzi.	0–2	Za podanie przyczyn: dwóch ..... 1 pkt trzech ..... 2 pkt
29.	A. a), c) B. b), d)	0–2	Za przyporządkowanie dwóch cech dla każdej z grup krajów ..... po 1 pkt

30.	Różnice, np.: – niższy poziom rozwoju gospodarczego (niższa wielkość PKB na jednego mieszkańca) w krajach „nowych” – wyższe zatrudnienie w rolnictwie w krajach „nowych” niż w krajach „starych”.	0–1	Za podanie dwóch różnic ... 1 pkt
-----	---	-----	-----------------------------------

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania od 1 do 36) oraz barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. W rozwiązaniach zadań przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków), linijki, lupy oraz kalkulatora.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Zadania od 1. do 8. wykonaj na podstawie załączonej mapy fragmentu Pienin.

Zadanie 1. (1 pkt)

Podaj nazwy kartograficznych metod, za pomocą których na mapie Pienin przedstawiono:

- a) obiekty noclegowe .....
- b) występowanie lasów .....
- c) głębokości w Jeziorze Czorsztyńskim i Sromowieckim .....

Zadanie 2. (2 pkt)

Mapa Pienin zawiera fragment Jeziora Czorsztyńskiego. Całkowita powierzchnia jeziora w skali tej mapy wynosi 168 cm².

Oblicz całkowitą powierzchnię Jeziora Czorsztyńskiego, którą zajmuje ten zbiornik w terenie. Zapisz obliczenia. Wynik podaj w km².

Miejsce na obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 3. (2 pkt)

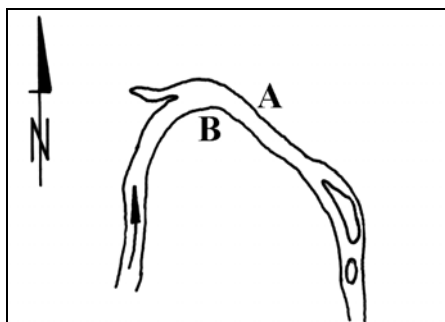
Oblicz średni spadek potoku, wypływającego ze źródła oznaczonego na mapie literą Z i wpadającego do Jeziora Czorsztyńskiego na wysokości 530 m n.p.m. Podaj wynik w %. Zapisz obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 4. (1 pkt)

Na rysunku przedstawiono zakole Dunajca u podnóża Macelowej Góry (804 m n.p.m.).

skala 1: 25 000

Odszukaj zakole na mapie i podaj nazwę dominującego procesu rzeźbotwórczego w miejscach oznaczonych na rysunku literami A i B.

A ..... B .....

Zadanie 5. (2 pkt)

Oblicz temperaturę powietrza na szczycie Macelowej Góry w czasie, gdy na dnie Wąwozu Gorczyńskiego na granicy Pienińskiego Parku Narodowego wynosiła $+10^{\circ}\text{C}$. Przyjmij, że gradient wilgotnoadiabatyyczny wynosi $0,6^{\circ}\text{C}$ na 100 m. Podaj wynik z dokładnością do $0,1^{\circ}\text{C}$. Zapisz obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 6. (1 pkt)

Wykorzystaj treść mapy oraz własną wiedzę i wymień trzy funkcje gospodarcze, które pełni Jezioro Czorszyńskie.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 7. (2 pkt)

Na podstawie analizy treści mapy wymień trzy rodzaje turystyki lub rekreacji, które można uprawiać na obszarze przedstawionym na mapie. Podaj warunki szczególnie sprzyjające uprawianiu każdego z rodzajów turystyki lub rekreacji na tym obszarze.

- 1 .....
- .....
- 2 .....
- .....
- 3 .....
- .....

Zadanie 8. (1 pkt)

Zaznacz, w której z podanych poniżej miejscowości Słońce góruje najwcześniej. Odpowiedź uzasadnij.

- a) Hałuszowa
- b) Sromowce Wyżne
- c) Niedzica
- d) Krośnica Niżna

Uzasadnienie:

.....
.....

Zadanie 9. (1 pkt)

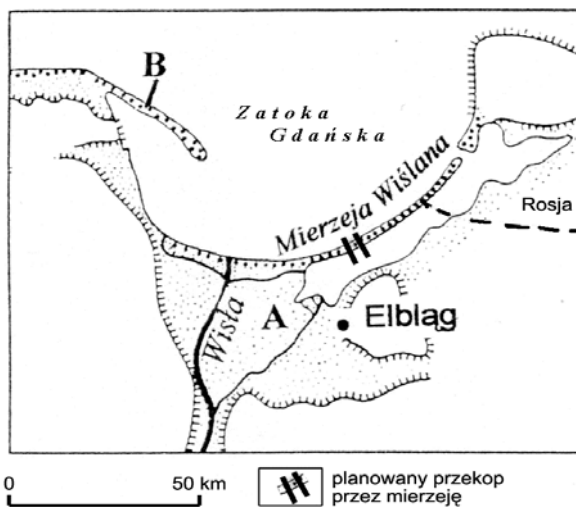
Do podanych niżej miejscowości dobierz odpowiadającą im godzinę czasu słonecznego wiedząc, że w Warszawie ($52^{\circ}15' N$, $21^{\circ} E$) jest godzina 10^{00} czasu słonecznego.

1. Madryt ($3^{\circ}W$, $40^{\circ}N$)	A. 18^{48}
2. Brisbane ($153^{\circ}E$, $27^{\circ}S$)	B. 8^{24}
	C. 2^{00}
	D. 10^{00}

1. .... 2. ....

Zadanie 10. (2 pkt)

a) Podaj, którą z form oznaczonych na rysunku literami A i B budują osady aluwialne.

.....

b) Wymień dwie przyrodnicze cechy Zatoki Gdańskiej sprzyjające powstawaniu formy A.

1. ....
 .....
 2. ....
 .....

Zadanie 11. (1 pkt)

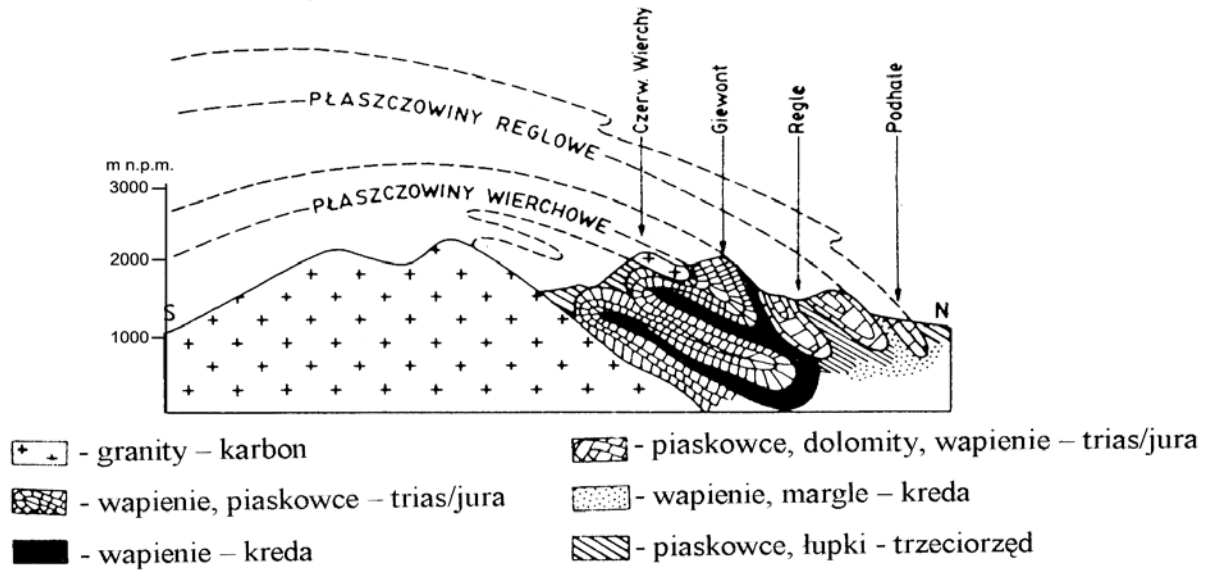
W granicach polskiej części Mierzei Wiślanej projektowana jest budowa sztucznego przekopu (rysunek z zadania 10).

Podaj dwie korzyści gospodarcze, jakie ta inwestycja może przynieść gminom położonym nad Zalewem Wiślanym.

1. ....
 .....
 2. ....
 .....

Zadanie 12. (2 pkt)

Na rysunku przedstawiono schematyczny przekrój geologiczny przez Tatry.

Korzystając z rysunku, uszereguj podane niżej wydarzenia geologiczne od najstarszego do najmłodszego, wpisując do ramki cyfry odpowiadające wydarzeniom.

1. Fałdowanie osadów w wyniku nacisku płyt litosfery.
2. Niszczenie osadów płaszczowinowych i trzonu granitowego przez czynniki zewnętrzne.
3. Odrywanie płaszczowin od podłoża i przesuwanie w kierunku północnym.
4. Intruzja magmowa.
5. Gromadzenie osadów w zbiorniku morskim.

Wydarzenie najstarsze

Wydarzenie najmłodsze

--	--	--	--

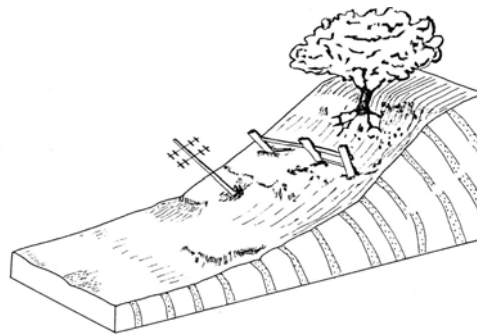
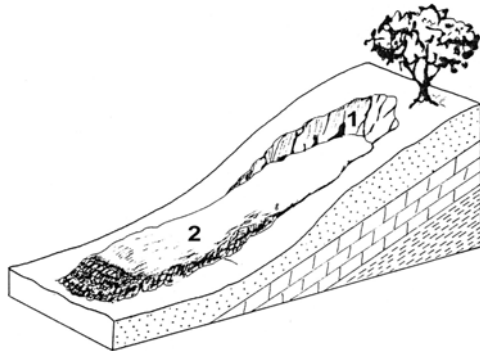
Zadanie 13. (2 pkt)

Podkreśl właściwe określenia w nawiasach, tak aby zdania przedstawiały zależności zachodzące między elementami środowiska.

- a) Zamarzanie wsiąkającej w szczeliny skalne wody może doprowadzić do (rozpuszczania skał i powstawania nacieków / łuszczenia się skał i powstawania ostańców / rozpadu blokowego skał i powstawania gołoborzy).
- b) Sudety jako góry zrębowe powstały w wyniku (ruchów epejrogenicznych / intruzji magmowych / ruchów tektonicznych).
- c) W Kotlinie Warszawskiej występują wody subartezyjskie, co uwarunkowane jest (antyklinalnym ułożeniem warstw skalnych / nieckowatym ułożeniem na przemian warstw nieprzepuszczalnych i przepuszczalnych / położeniem obszaru w strefie granicy platformy wschodnioeuropejskiej).

Zadanie 14. (2 pkt)

Rysunki przedstawiają efekty działania dwóch rodzajów ruchów masowych.

A .....

B .....

a) Pod każdym z rysunków wpisz odpowiednią nazwę ruchu masowego.

b) Zaproponuj dwa działania człowieka zapobiegające rozprzestrzenianiu się procesów przedstawionych na rysunkach.

1 .....

2 .....

Zadanie 15. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę, przyporządkowując poszczególnym typom genetycznym jezior właściwą im charakterystykę oraz odpowiedni przykład jeziora, dobierając je z niżej podanych.

Charakterystyka jeziora:

1. Jezioro charakteryzuje się dużą głębokością oraz wydłużonym kształtem. Strome brzegi jeziora wynikają z położenia w dolinie ryftowej.
2. Cechą charakterystyczną tego jeziora jest dość duża powierzchnia oraz silnie rozczłonkowana linia brzegowa z dużą ilością zatok i wysp. Wynika to z wypełnienia wodą nieregularnych zagłębień.
3. Małe, ale głębokie jezioro, które powstało w miejscu występowania pola firnowego.
4. Jezioro posiada dużą powierzchnię, ale niezbyt dużą głębokość. Woda może być słona, ponieważ jest to pozostałość dawnego morza.

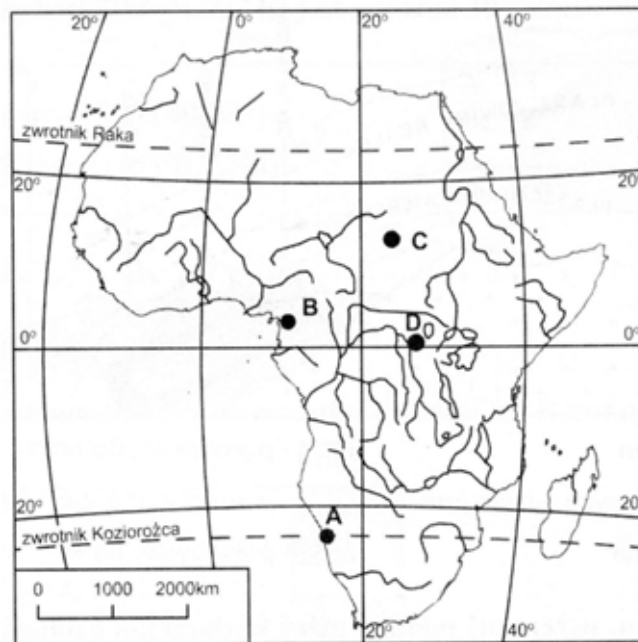
Przykłady jezior: A – Aralskie   B – Czarny Staw nad Morskim Okiem
C – Tanganika   D – Mamry

Typ genetyczny jeziora	Charakterystyka jeziora	Przykład jeziora
polodowcowe cyrkowe		
tektoniczne		
polodowcowe morenowe		

Zadanie 16. (2 pkt)

Na mapie przedstawiono rozmieszczenie stacji klimatycznych w Afryce.

a) Wyjaśnij, podając dwa argumenty, dlaczego opady w stacji A są mniejsze niż opady w stacji B, mimo że obie stacje leżą nad morzem.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Wyjaśnij, podając dwa argumenty, dlaczego stacje C i D różnią się dobowymi amplitudami temperatury powietrza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17. (3 pkt)

Na mapie konturowej przedstawiono kraje basenu Morza Śródziemnego.

a) Na podstawie opisów rozpoznaj i wpisz nazwy krajów położonych w tym regionie.

A. Turystów przyciągają do tego położonego na półwyspie kraje walory krajobrazowe, zwłaszcza wybrzeża wschodniego, archipelagi wysp oraz obiekty kultury materialnej: świątynie chrześcijańskie a także liczne zabytki będące świadectwem wcześniejszego panowania Arabów.

Kraj: .....

B. Na atrakcyjność tego europejskiego kraju wpływa zróżnicowany krajobraz o przewadze terenów górzystych, występowanie licznych wysp na Morzu Egejskim, posiadających urozmaiconą linię brzegową, a także wiele zabytków cywilizacji starożytnej.

Kraj: .....

C. Do tego kraju należy Przylądek Biały, najbardziej na północ wysunięty punkt w Afryce. Turyści w tym kraju zwiedzają między innymi ruiny starożytnej Kartaginy.

Kraj: .....

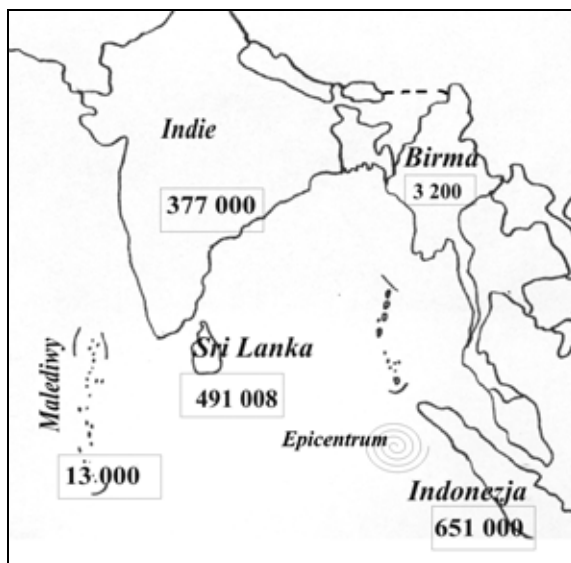
D. Kraj położony nad Morzem Adriatyckim. Turystów urzekają krajobrazy z licznymi formami krasowymi oraz skaliste wybrzeże dalmatyńskie.

Kraj: .....

b) Zaznacz na mapie cztery kraje opisane powyżej, wpisując na ich obszarach odpowiednio litery: A, B, C, D.

Zadanie 18. (2 pkt)

Rysunek przedstawia całkowitą liczbę ofiar tsunami w krajach najsilniej dotkniętych tym kataklizmem w grudniu 2004 roku. Liczby uwzględniają ofiary śmiertelne oraz mieszkańców pozbawionych dachu nad głową.

a) Podaj przyczynę trzęsień ziemi, których skutkiem jest występowanie tsunami na przedstawionym na rysunku obszarze.

.....
.....

b) Podaj trzy cechy tsunami, które decydują o katastrofalnych zniszczeniach na obszarach występowania tego zjawiska.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 19. (2 pkt)

Uzupełnij brakujące elementy tabeli ilustrującej współzależność elementów środowiska. Wykorzystaj niżej zamieszczone dane.

Klimat: zwrotnikowy suchy, umiarkowany ciepły suchy, podzwrotnikowy śródziemnomorski

Roślinność: tajga, tundra

Gleby: bielcowe, tundrowe, cynamonowe, czarnoziemy

Klimat	Roślinność	Gleby
	step	
subpolarny		
	lasy dębowe i makia	

Zadanie 20. (1 pkt)

Na fotografii przedstawiono terasową uprawę roślin.

Oceń, czy sposób zagospodarowania obszaru przedstawiony na fotografii jest korzystny dla rolnictwa. Uzasadnij odpowiedź, podając dwa argumenty.

1. ....
.....
.....
2. ....
.....
.....

Zadanie 21. (2 pkt)

Podaj, które z wymienionych niżej czynników rozwoju rolnictwa odnoszą się do Wyżyny Lubelskiej, a które charakteryzują Nizinę Śląską.

- A. Okres wegetacji trwający 220-230 dni.
- B. Duże powierzchnie czarnoziemów i rędzin.
- C. Duże powierzchnie czarnych ziem i mad.
- D. Średni na tle kraju poziom kultury rolnej.
- E. Duży udział pracujących w rolnictwie w ogólnej liczbie ludności zawodowo czynnej.
- F. Zużycie nawozów sztucznych na 1 ha użytków rolnych wyższe niż średnio w kraju.

Wyżyna Lubelska: ....., ..., ...

Nizina Śląska: ....., ..., ...

Zadanie 22. (2 pkt)

Mapa przedstawia rozmieszczenie hodowli bydła na świecie.

Dla każdego z regionów oznaczonych na mapie cyframi 1, 2, 3 podaj odpowiedni rodzaj hodowli bydła (intensywna, ekstensywna) oraz przedstaw główną przyczynę dużej koncentracji zwierząt hodowlanych.

Region 1: .....

Region 2: .....

Region 3: .....

Zadanie 23. (2 pkt)

„Struktura użytkowania ziemi na świecie ulega ciągłym zmianom” – uzasadnij to stwierdzenie, podając przykłady zmian w użytkowaniu ziemi na wskazanych obszarach.

1. Amazonia .....

2. Wschodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych .....

3. Okolice Bełchatowa .....

Zadanie 24. (2 pkt)

Wisła jest osią przemysłową Polski. Wzdłuż jej doliny zlokalizowano liczne ośrodki przemysłowe, których przykłady i ilustruje załączona mapa.

Uzupełnij tabelę, wpisując po dwa przykłady ośrodków przemysłowych położonych nad Wisłą i reprezentujących wskazane w tabeli gałęzie lub branże przemysłu.

Przemysł metalurgiczny	Przemysł nawozów sztucznych
.....	.....
.....	.....

Zadanie 25. (1 pkt)

Pomimo zlokalizowania nad Wisłą licznych ośrodków przemysłowych, rzeka ta nie odgrywa znaczącej roli w żegludze śródlądowej Polski.

Podaj dwie przyrodnicze przyczyny marginalnego znaczenia Wisły w transporcie wodnym.

1. ....
.....
2. ....
.....

Zadanie 26. (1 pkt)

W tabeli przedstawiono wydobycie ropy naftowej na Bliskim Wschodzie w 2002 roku.

Lp.	Kraj	Wielkość wydobycia w mln ton	Udział w światowym wydobyciu w %
1.	Arabia Saudyjska	394	12,3
2.	Iran	181	5,5
3.	Irak	115	3,6
4.	Kuwejt	101	3,1
5.	Zjednoczone Emiraty Arabskie	99	3,0
6.	Libia	66	2,0
7.	Egipt	41	1,3
8.	Katar	33	1,0
Razem		1030	31,8
Świat		3329	100,0

Wykorzystując własną wiedzę oraz dane z tabeli wyjaśnij, dlaczego konflikt zbrojny w regionie Zatoki Perskiej może być niebezpieczny dla światowej gospodarki. Uwzględnij w wyjaśnieniu dwa argumenty.

1. ....
.....
.....
.....
.....
.....
2. ....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 27. (1 pkt)

Spośród podanych w tabeli (zadanie 26) krajów, wymień trzy kraje położone nad Zatoką Perską, w których w końcu XX wieku miały miejsce konflikty zbrojne z sąsiadami.

1. ...., 2. ...., 3. ....

Zadanie 28. (2 pkt)

W tabeli przedstawiono obroty w handlu zagranicznym Polski w 2002 roku.

Rok	Ogółem	Import	Eksport	Saldo
	<i>w mln \$ USA</i>			
2002	96123	55113	41010	.....

Miejsce na obliczenia:

a) Oblicz saldo handlu zagranicznego Polski. Wynik obliczeń wpisz w odpowiednie miejsce w tabeli.

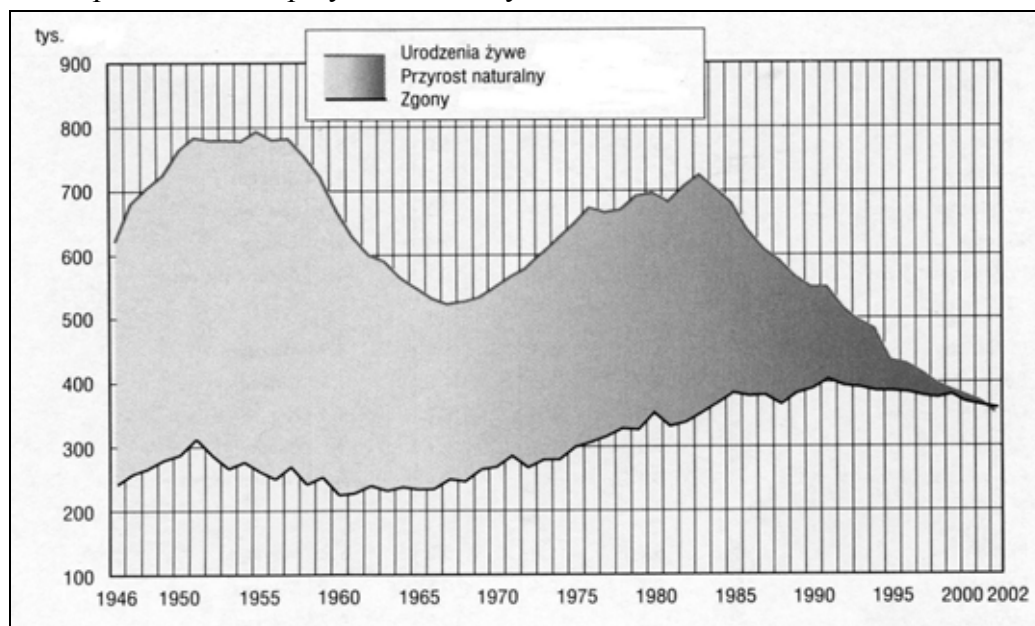
b) Tradycyjnym surowcem eksportowanym przez Polskę jest węgiel kamienny.

Zaznacz literę, którą oznaczono kraje należące obecnie, podobnie jak Polska, do eksporterów węgla kamiennego.

- A. Niemcy, Brazylia, Wielka Brytania, Francja
- B. Australia, RPA, Stany Zjednoczone, Kanada
- C. Wielka Brytania, Ukraina, Francja, Szwecja
- D. Ukraina, Wielka Brytania, Argentyna, Zambia

Zadanie 29. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono przyrost naturalny ludności Polski w latach 1946–2002.

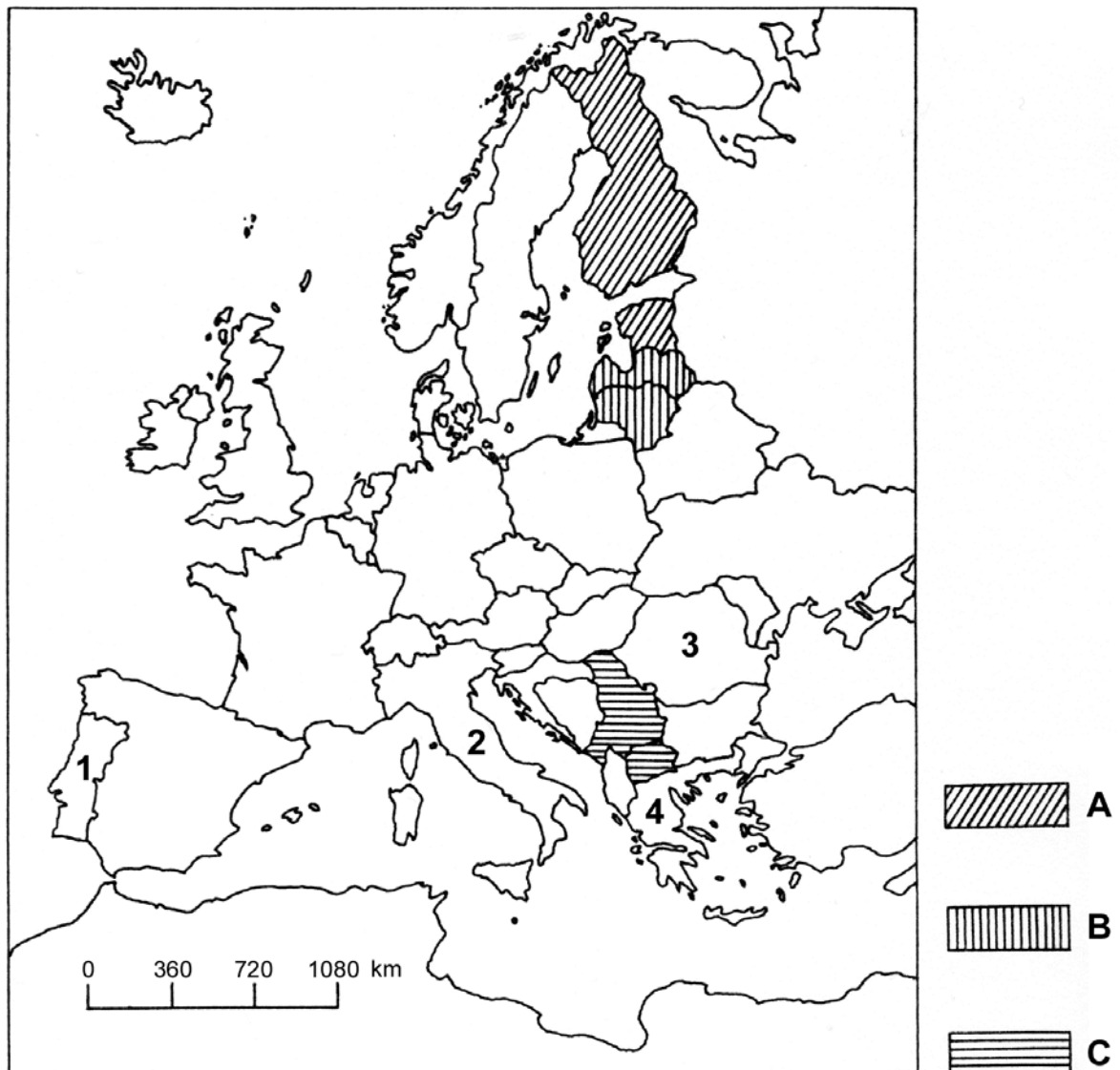
Korzystając z wykresu, sformułuj trzy wnioski odnoszące się do kształtowania się przyrostu naturalnego ludności Polski w latach 1946–2002.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 30. (2 pkt)

Na mapie przedstawiono rozmieszczenie wybranych rodzin i grup językowych w Europie.

- a) Napisz, która z grup krajów oznaczonych na mapie sygnaturami: A, B, C nie należy do rodziny języków indoeuropejskich.

Odpowiedź: .....

- b) Spośród krajów oznaczonych na mapie cyframi od 1 do 4 jeden należy do innej grupy językowej niż pozostałe. Podaj nazwę tego kraju.

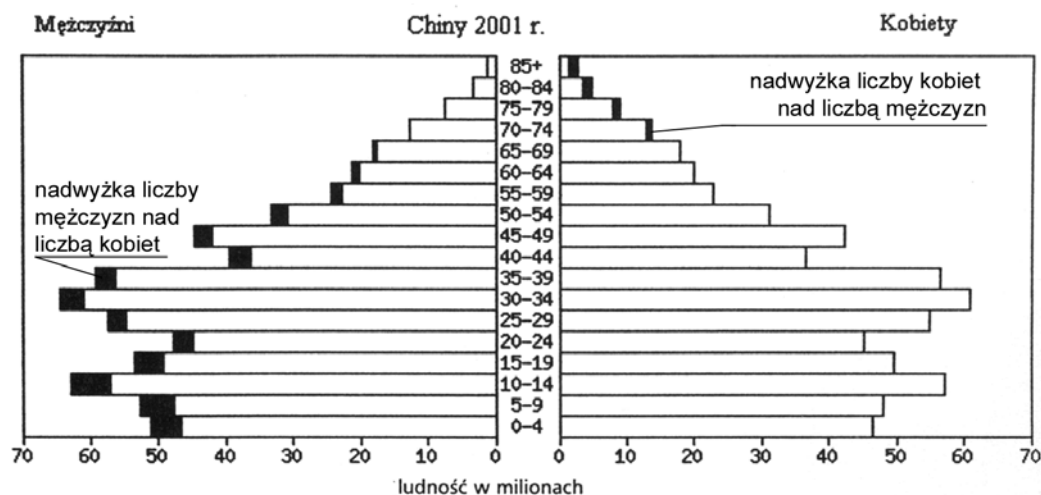
Odpowiedź: .....

Zadanie 31. (2 pkt)

Zadanie wykonaj, korzystając z załączonego tekstu i piramidy wieku ludności Chin.

Politykę obniżania przyrostu naturalnego rządu Chin prowadzą od lat 50. XX wieku. Na początku lat 80. przepisy dotyczące kontroli urodzeń jeszcze zaostrzono, wprowadzając zasadę jednego dziecka w rodzinie. Chcąc ograniczyć liczbę potomstwa, przesunięto wiek zawierania małżeństw, wprowadzono bodźce ekonomiczne w postaci premii gotówkowych, szybszego przydziału mieszkań, dłuższego urlopu macierzyńskiego, lepszej opieki medycznej dla jednego dziecka. Powyższe zachęty okazały się wystarczające w mieście (tam przyrost wyraźnie się obniżył), ale nie na wsi, gdzie mieszka 2/3 ludności. Na przeszkodzie stoi mentalność mieszkańców wsi, preferujących liczne rodziny i posiadanie potomków płci męskiej.

Kontrola urodzeń w połączeniu z mentalnością społeczeństwa powoduje, że deformacja w strukturze wieku i płci narasta. Np. proporcja zgonów noworodków płci męskiej i żeńskiej kształtuje się w Chinach jak 0,7 do 1. Jest to niewątpliwie skutek drastycznych rozwiązań podejmowanych przez rodziców. Widząc niekorzystne symptomy swej polityki, rząd zaczął zezwalać na posiadanie dwojga dzieci w przypadku małżeństw jedynaków.

Podaj dwie cechy ludności Chin, które odzwierciedlają politykę demograficzną tego kraju.

1. ....
2. ....

Zadanie 32. (1 pkt)

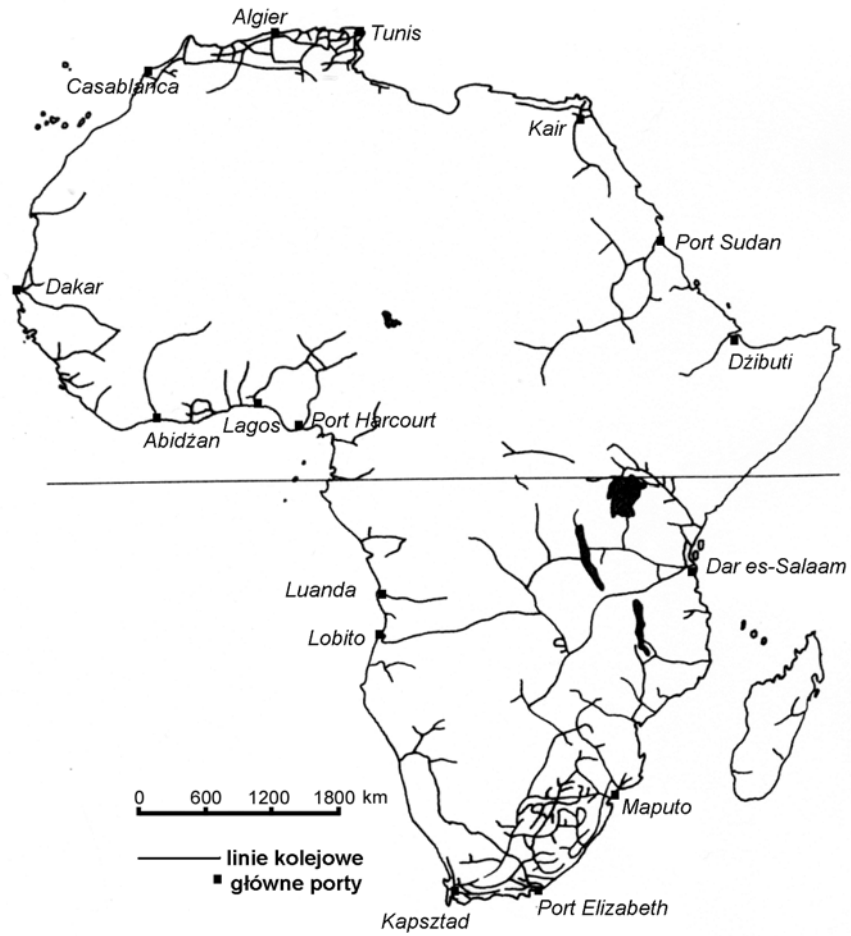
Wśród demografów na świecie przeważa przekonanie, że polityka demograficzna Chin, pomimo znacznego obniżenia przyrostu naturalnego, nie powinna być naśladowana przez kraje przeżywające eksplozję demograficzną.

Przedstaw dwa argumenty uzasadniające tę tezę.

1. ....
2. ....

Zadanie 33. (2 pkt)

Afryka jest kontynentem o niewielkiej gęstości linii kolejowych, co przedstawiono na poniższej mapie.

Podaj po dwa czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, które wpłynęły na gęstość i rozmieszczenie linii kolejowych w Afryce.

Czynniki przyrodnicze

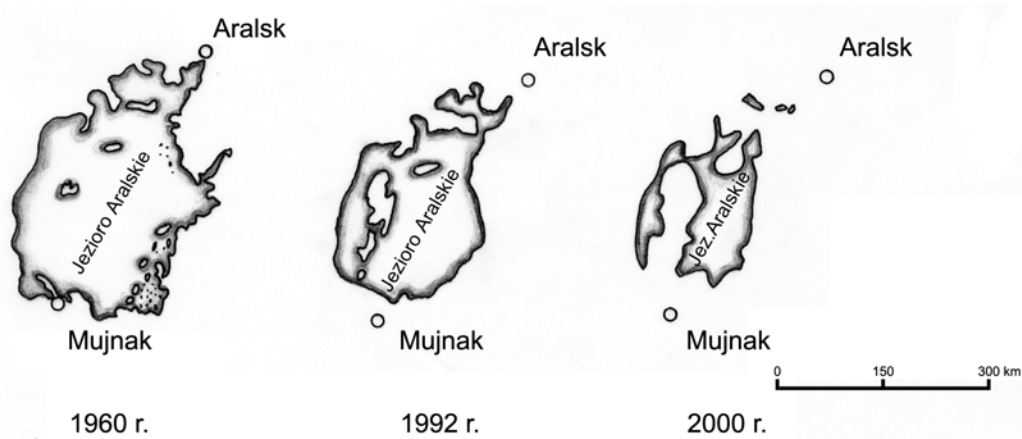
1. ....
.....
2. ....
.....

Czynniki pozaprzyrodnicze

1. ....
.....
2. ....
.....

Zadanie 34. (2 pkt)

Na rysunku przedstawiono zmiany powierzchni Jeziora Aralskiego w latach 1960–2000.

Nadmierne nawadnianie upraw bawełny w Uzbekistanie i Turkmenistanie przez wody rzek Amu-darii i Syr-darii, uchodzących do Jeziora Aralskiego, spowodowało zmiany w środowisku przyrodniczym oraz gospodarce regionu.

Korzystając z zamieszczonego rysunku oraz własnej wiedzy podaj po dwie negatywne przyrodnicze oraz gospodarcze konsekwencje nadmiernego poboru wód rzecznych do nawadniania pól w tym regionie.

Konsekwencje przyrodnicze

1. ....
.....
2. ....
.....

Konsekwencje gospodarcze

1. ....
.....
2. ....
.....

Zadanie 35. (1 pkt)

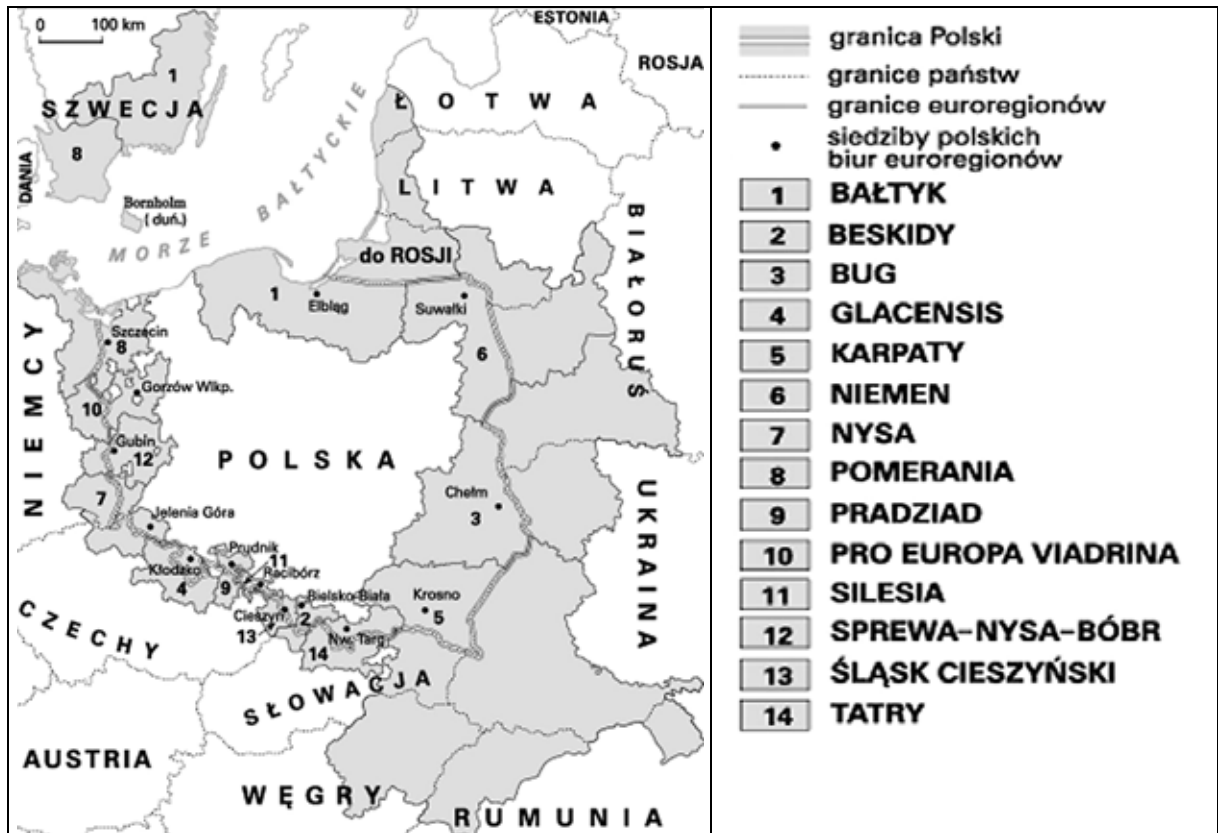
Jednym z coraz częściej wykorzystywanych wskaźników rozwoju społeczno-ekonomicznego jest wskaźnik **HDI** (Human Development Index).

Zaznacz trzy z wymienionych mierników, które uwzględnią ten wskaźnik.

- A. Długość przeciętnego trwania życia.
- B. Wielkość PKB na mieszkańca.
- C. Udział w światowej produkcji wyrobów elektronicznych.
- D. Struktura zatrudnienia ludności.
- E. Wielkości opisujące wykształcenie, np. dostęp do oświaty, umiejętność czytania i pisania.

Zadanie 36. (1 pkt)

Mapa przedstawia euroregiony położone wzdłuż granic Polski.

Podaj przyczynę uznania współpracy na rzecz ochrony środowiska za działanie priorytetowe w euroregionie Nysa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**OCENIANIE
POZIOM ROZSZERZONY**

Nr zad.	Przykłady poprawnych odpowiedzi	Punktacja	Kryteria zaliczenia odpowiedzi
1.	a) metoda sygnaturowa (sygnatury punktowe) b) metoda powierzchniowa c) metoda izarytmiczna lub izolinii (izobaty)	0–1	Za podanie nazw trzech metod ..... 1 pkt
2.	$1\text{ cm} - 0,25\text{ km}$ $1\text{ cm}^2 - 0,0625\text{ km}^2$ $168\text{ cm}^2 - x\text{ km}^2$ $x = 10,5\text{ km}^2$	0–2	Za poprawny sposób obliczenia ..... 1 pkt Za poprawny sposób obliczenia i poprawny wynik ..... 2 pkt
3.	Długość potoku na mapie: $1,5\text{ cm}$ Długość potoku w terenie: $1\text{ cm} - 0,25\text{ km}$ $1,5\text{ cm} - x$ $x = 375\text{ m}$ Różnica wysokości n.p.m.: $610\text{ m} - 530\text{ m} = 80\text{ m}$ Średni spadek potoku: $80\text{ m} : 375\text{ m} \times 100\% \approx 21,3\%$	0–2	Za poprawny sposób obliczenia ..... 1 pkt Za poprawny sposób obliczenia i poprawny wynik ..... 2 pkt
4.	A – erozja boczna B – akumulacja	0–1	Za poprawne podanie dwóch procesów ..... 1 pkt
5.	Różnica wysokości: $804\text{ m n.p.m.} - 550\text{ m n.p.m.} = 254\text{ m}$ Różnica temperatur: $0,6^\circ\text{C} - 100\text{ m}$ $x - 254\text{ m}$ $x = 1,524^\circ\text{C}$ Temperatura na szczycie: $10^\circ\text{C} - 1,524^\circ\text{C} = 8,476^\circ\text{C} \approx 8,5^\circ\text{C}$	0–2	Za poprawny sposób obliczenia ..... 1 pkt Za poprawny sposób obliczenia i poprawny wynik ..... 2 pkt
6.	Np.: – retencyjna (przeciwpowodziowa) – rekreacyjna – energetyczna.	0–1	Za podanie trzech funkcji ..... 1 pkt
7.	Np.: – turystyka piesza – obecność szlaków turystycznych – narciarstwo – wyciąg narciarski w Czorsztynie, łagodne stoki gór – turystyka wodna – liczne przystanie wodne nad Jeziorem Czorsztyńskim, spływy kajakowe na Dunajcu.	0–2	Za podanie dwóch rodzajów turystyki lub rekreacji i warunków im sprzyjających ..... 1 pkt Za podanie trzech rodzajów turystyki lub rekreacji i warunków im sprzyjających ..... 2 pkt

8.	Hałuszowa Uzasadnienie: – położona jest najbardziej na wschód.	0–1	Za podanie miejscowości wraz z uzasadnieniem ..... 1 pkt
9.	1. B, 2. A	0–1	Za dobranie czasu słonecznego do dwóch miejscowości ..... 1 pkt
10.	a) A (delta) b) Np.: – płytkość zatoki – brak silnych prądów morskich, pływów i małe falowanie.	0–2	a) Za podanie nazwy formy ... 1 pkt b) Za podanie dwóch cech Zatoki Gdańskiej ..... 1 pkt
11.	Np.: – ożywienie funkcji portowych miejscowości położonych nad Zalewem Wiślanym – zmniejszenie kosztów transportu (skrócenie drogi na pełne morze).	0–1	Za podanie dwóch korzyści ... 1 pkt
12.	Kolejność wydarzeń: 4,5,1,3,2.	0–2	Za podanie w kolejności chronologicznej: trzech wydarzeń ..... 1 pkt wszystkich wydarzeń ..... 2 pkt
13.	Określenia prawidłowe: a) rozpadu blokowego skał i powstawania gołoborzy b) ruchów tektonicznych c) nieckowatym ułożeniem na przemian warstw nieprzepuszczalnych i przepuszczalnych.	0–2	Za podanie zależności: dwóch ..... 1 pkt trzech ..... 2 pkt
14.	A. osuwisko B. splezywanie Działania, np.: – utrwalanie gruntu pokrywą roślinną – orka w poprzek stoku (orka poziomicowa).	0–2	Za podanie nazw dwóch ruchów masowych ..... 1 pkt Za podanie dwóch działań ..... 1 pkt
15.	polodowcowe cyrkowe – 3, B tektoniczne – 1, C polodowcowe morenowe – 2, D	0–2	Za uzupełnienie każdej kolumny ..... po 1 pkt
16.	a) Np.: Stacja A – wielkość opadów jest ograniczana przez: – położenie na Zwrotniku Koziorożca, gdzie występują zstępujące ruchy powietrza, przez co opady są niewielkie – zimny Prąd Benguelski, który wpływa na spadek opadów.	0–2	a) Za podanie w wyjaśnieniu dwóch argumentów 1pkt

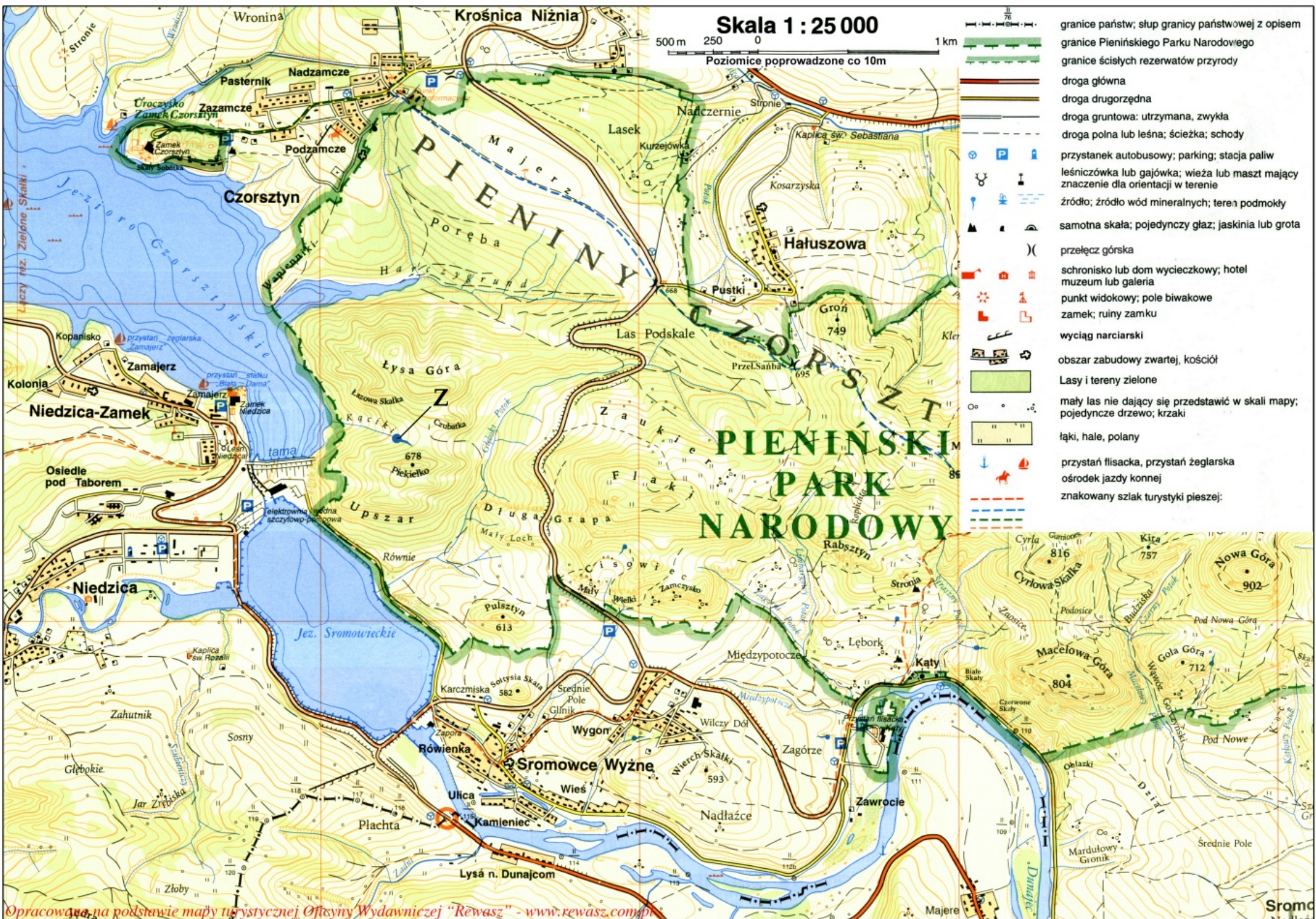
	<p>Stacja B – powstawaniu opadów sprzyjają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – położenie w strefie równikowej, gdzie zachodzi silna konwekcja wstępująca powietrza, przyczyniająca się do wzrostu opadów – ciepły Prąd Gwinejski, który wpływa na wzrost opadów. <p>b) Np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stacja C leży na obszarze, który charakteryzuje suchość powietrza, skąpa roślinność, co ułatwia silne nagrzewanie się powierzchni terenu i powietrza w ciągu dnia oraz wychłodzenie nocą – stacja D – duże zachmurzenie (duża wilgotność powietrza) wpływa łagodząco na zróżnicowanie dobowych temperatur powietrza. 		<p>b)</p> <p>Za podanie w wyjaśnieniu dwóch argumentów ..... 1 pkt</p>
17.	<p>a)</p> <p>A – Hiszpania B – Grecja C – Tunezja D – Chorwacja</p> <p>b)</p> <p>Kraje oznaczone według mapy politycznej.</p>	0–3	<p>a)</p> <p>Za rozpoznanie krajów: trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt</p> <p>b)</p> <p>Za zaznaczenie na mapie czterech opisanych w zadaniu krajów ..... 1 pkt</p>
18.	<p>a) Przyczyny, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – położenie w strefie subdukcji w pobliżu oceanicznej granicy płyt litosfery (euroazjatyckiej i indoaustalijskiej) – erupcje wulkaniczne. <p>b) Np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – duża prędkość rozchodzenia się fali – znaczna wysokość fali na wybrzeżu (spiętrzenie wody na wybrzeżu do wysokości 30-40 m) – nagłość zjawiska (raptowne pojawienie się). 	0–2	<p>a) Za podanie przyczyny trzęsień ziemi ..... 1 pkt</p> <p>b) Za podanie trzech cech fal tsunami ..... 1 pkt</p>

19.	<p>Uzupełnienia tabeli wierszami od góry:</p> <ul style="list-style-type: none"> – umiarkowany ciepły suchy, czarnoziemny – tundra, tundrowe – podzwrotnikowy śródziemnomorski, cynamonowe. 	0–2	<p>Za uzupełnienie wierszy:</p> <p>dwóch ..... 1 pkt</p> <p>trzech ..... 2 pkt</p>
20.	<p>Np.:</p> <p>Jest korzystny ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – umożliwienie uprawy roślin – wykorzystanie tej samej wody do nawadniania pól położonych na różnych wysokościach. <p>Jest niekorzystny ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utrudnione korzystanie z maszyn rolniczych – możliwość przzerwania wałów w przypadku wystąpienia ulewnych opadów. 	0–1	<p>Za uzasadnienie z podaniem dwóch argumentów ..... 1 pkt</p>
21.	<p>Wyżyna Lubelska – B, D E</p> <p>Nizina Śląska – A, C, F</p>	0–2	<p>Za poprawne przyporządkowanie:</p> <p>trzech cech ..... 1pkt</p> <p>wszystkich cech ..... 2 pkt</p>
22.	<p>Region 1.: hodowla ekstensywna. Przyczyny, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – religia, która zakazuje zabijania krów. <p>Region 2.: hodowla intensywna. Przyczyny, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – duże nakłady kapitału – wysoki popyt na wołowinę i przetwory mleczne – występowanie łąk i pastwisk. <p>Region 3: hodowla ekstensywna. Przyczyny, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozległe naturalne pastwiska. 	0–2	<p>Za podanie rodzaju hodowli i przyczyny koncentracji zwierząt hodowlanych dla:</p> <p>dwóch regionów ..... 1 pkt</p> <p>trzech regionów ..... 2 pkt</p>
23.	<p>1. Amazonia, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w miejsce wycinanych lasów powstają użytki rolne, drogi, osiedla, tereny przemysłowe. <p>2. Wschodnie wybrzeże Stanów Zjednoczonych, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – użytki rolne zamieniane są na infrastrukturę techniczną, powstają tereny zurbanizowane. <p>3. Okolice Bełchatowa, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powierzchnie użytków rolnych i lasów zajęły hałdy, wyrobiska, tereny sportowe i obszary rekultywowane. 	0–2	<p>Za podanie uzasadnienia zmian na obszarach:</p> <p>dwóch ..... 1 pkt</p> <p>trzech ..... 2 pkt</p>

24.	– Przemysł metalurgiczny: Kraków, Warszawa. – Przemysł nawozów sztucznych: Puławy, Włocławek.	0–2	Za podanie ośrodków: dwóch, trzech ..... 1 pkt czterech ..... 2 pkt
25.	Np.: – liczne pływiny (łachy) utrudniające żeglugę – zlodzenie wód w okresie zimy.	0–1	Za podanie dwóch przyczyn ..... 1 pkt
26.	Np.: – jest to główny rejon dostaw ropy na rynek świata, konflikt zbrojny w tym rejonie może destabilizować gospodarki zwłaszcza krajów wysoko rozwiniętych, uzależnionych od dostaw ropy naftowej z rejonu Zatoki Perskiej – niebezpieczne może być również zniszczenie urządzeń wiertniczych, co może prowadzić do wahań w dostawach ropy i degradacji środowiska.	0–1	Za wyjaśnienie z uwzględnieniem dwóch argumentów ..... 1 pkt
27.	Irak, Kuwejt, Iran.	0–1	Za podanie trzech krajów ..... 1 pkt
28.	a) Saldo bilansu handlu zagranicznego: 41 010 mln \$ – 55 113 mln \$ = (–14 103) mln \$ USA b) B. (Australia, RPA, Stany Zjednoczone, Kanada).	0–2	a) Za podanie poprawnej ujemnej wartości salda ..... 1 pkt b) Za zaznaczenie eksporterów węgla kamiennego 1pkt
29.	Np.: – na wielkość przyrostu naturalnego w Polsce wpływa głównie współczynnik urodzeń – po okresach wyżów demograficznych następują niży (istnieją wyraźne fluktuacje przyrostu naturalnego) – wyż powojenny lat 50. posiada „echo” w latach 70.	0–2	Za podanie dwóch wniosków ..... 1 pkt Za podanie trzech wniosków ..... 2 pkt
30.	a) A b) Grecja	0–2	a) Za wskazanie grupy krajów ..... 1 pkt b) Za podanie nazwy kraju ..... 1 pkt
31.	Np.: – spadek przyrostu naturalnego (spadek urodzeń) – liczebna przewaga chłopców nad dziewczynkami.	0–2	Za podanie cech: jednej ..... 1pkt dwóch 2pkt

32.	Np.: Polityka demograficzna Chin: – zagraża bezpieczeństwu rodziny – deformuje strukturę płci.	0–1	Za podanie dwóch argumentów ..... 1 pkt
33.	Czynniki przyrodnicze, np.: – klimat – duże obszary pustyń (Sahara, Kalahari, Namib), na których brak linii kolejowych, a większa na obszarach klimatu podzwrotnikowego morskiego – bliskość wybrzeża – większe zagęszczenie sieci w pobliżu linii brzegowej. Czynniki pozaprzyrodnicze, np.: – poziom rozwoju gospodarczego kraju – gęsta sieć kolei w krajach o wyższym poziomie rozwoju (RPA, Algieria), a brak sieci kolejowej w krajach bardzo ubogich – polityka kolonizatorów sprowadzająca się do budowy linii kolejowych do wywozu surowców wyłącznie na obszarach swoich kolonii.	0–2	Za podanie czynników: dwóch przyrodniczych ..... 1 pkt dwóch pozaprzyrodniczych ... 1 pkt lub za podanie jednego czynnika przyrodniczego i jednego pozaprzyrodniczego ..... 1 pkt
34.	Konsekwencje przyrodnicze, np.: – stopniowy zanik J. Aralskiego – wzrost zasolenia wód jeziora. Konsekwencje gospodarcze, np.: – utrata funkcji portowych przez Aralsk i Mujnak – zmniejszenie lub brak połowów na Jeziorze Aralskim.	0–2	Za podanie konsekwencji: dwóch przyrodniczych ..... 1pkt dwóch gospodarczych ..... 1pkt lub za podanie po jednej konsekwencji przyrodniczej i gospodarczej 1pkt
35.	A, B, E	0–1	Za wskazanie trzech mierników 1pkt
36.	Np.: – tu znajduje się obszar degradacji środowiska z powodu wydobycia węgla brunatnego metodą odkrywkową i przetwarzania go w każdym z sąsiedzkich krajów – koncentrują się tu zanieczyszczenia transgraniczne z uprzemysłowionych obszarów Czech, Niemiec i Polski – z powodu kwaśnych opadów występują tu duże obszary zdegradowanych lasów.	0–1	Za poprawną odpowiedź ..... 1 pkt

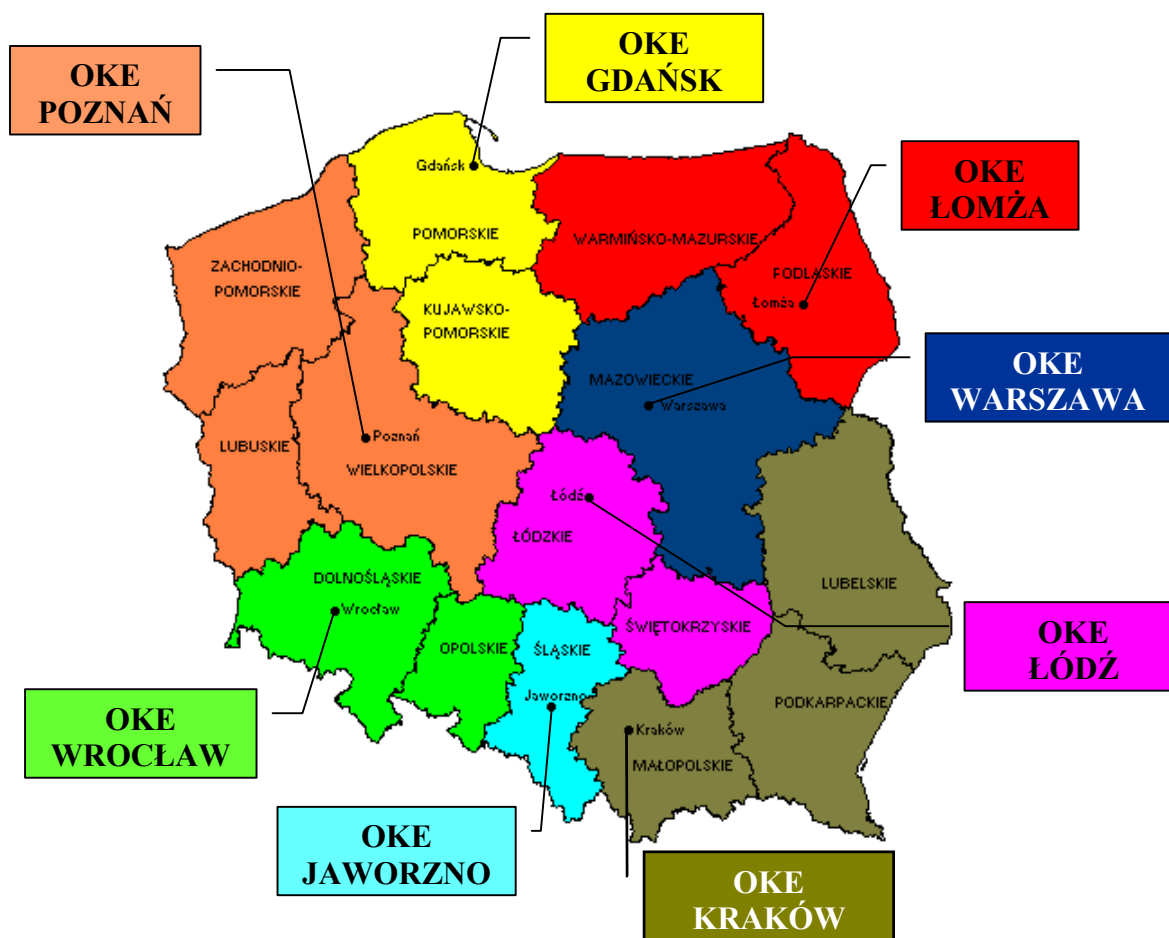

Skala 1 : 25 000

500 m 250 0 1 km

Poziomicze poprowadzone co 10m

- granice państw; słup granicy państwowej z opisem
- granice Pienińskiego Parku Narodowego
- granice ścisłych rezerwatów przyrody
- droga główna
- droga drugorzędna
- droga gruntowa: utrzymana, zwykła
- droga polna lub leśna; ścieżka; schody
- przystanek autobusowy; parking; stacja paliw
- leśniczówka lub gajówka; wieża lub maszt mający znaczenie dla orientacji w terenie
- źródło; źródło wód mineralnych; teren podmokły
- samotna skała; pojedynczy głaz; jaskinia lub grotta
- przełęcz górska
- schronisko lub dom wycieczkowy; hotel muzeum lub galeria
- punkt widokowy; pole biwakowe
- zamek; ruiny zamku
- wyciąg narciarski
- obszar zabudowy zwartej, kościoł
- Lasy i tereny zielone
- mały las nie dający się przedstawić w skali mapy; pojedyncze drzewo; krzaki
- łąki, hale, polany
- przystanek flisacki, przystanek żeglarski
- ośrodek jazdy konnej
- znakowany szlak turystyki pieszej:

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Łucka 11, 00-842 Warszawa
 tel. 022 656 38 00, fax 022 656 37 57
 www.cke.edu.pl ckesekr@cke.edu.pl

OKE Gdańsk

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk,
 tel. (0-58) 320 55 90, fax.320 55 91
 www.oke.gda.pl komisja@oke.gda.pl

OKE Łódź

ul. Praussa 4, 94-203 Łódź
 tel. (0-42) 634 91 33 s: 664 80 50/51/52
 fax. 634 91 54
 www.komisja.pl komisja@komisja.pl

OKE Jaworzno

ul. Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
 tel.(0-32) 616 33 99 w.101
 fax.616 33 99 w.108, www.oke.jaw.pl
 oke@oke.jaw.pl

OKE Poznań

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
 tel.(0-61) 852 13 07, 852 13 12, fax. 852 14 41
 www.oke.poznan.pl
 sekretariat@oke.poznan.pl

OKE Kraków

al. F. Focha 39, 30-119 Kraków
 tel.(0-12) 618 12 01/02/03, fax.427 28 45
 www.oke.krakow.pl oke@oke.krakow.pl

OKE Warszawa

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
 tel. (0-22) 457 03 35, fax. 457 03 45
 www.oke.waw.pl info@oke.waw.pl

OKE Łomża

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
 Tel/fax. (0-86) 216 44 95
 www.okelomza.com
 sekretariat@oke.lomza.com

OKE Wrocław

ul. Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
 tel. sek. (0-71) 785 18 52, fax. 785 18 73
 www.oke.wroc.pl sekret@oke.wroc.pl